

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Riigiteaduste instituut

Bakalaureusetöö

**EESTI MEEDIAS IRAAGI SÕJALE EELNENUD DEBATI ANALÜÜS
KRIITILISE GEOPOLIITIKA VÕTMES**

Tanel Ojalill

Juhendaja: Ph. D Eiki Berg

Tartu 2013

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Olen nõus oma töö avaldamisega Tartu Ülikooli digitaalarhiivis DSpace.

Tanel Ojalill

Sisukord

SISSEJUHATUS	3
1. UURIMUSE TEOREETILINE JA EMPIIRILINE RAAMISTIK.....	5
1.1 Kriitiline geopoliitika	5
1.2 Uurimismetoodika.....	8
2. UURIMISTULEMUSTE ESITAMINE: Geopoliitiliste sisuliinide dekonstrueerimine	10
2.1. Mis toimub ning kus leiab konflikt aset.....	10
2.1.1 „Transatlantiline väikeriik“	10
2.1.2 „Sõjasulane Eesti“	11
2.3 Kes on konfliktis osalised.....	12
2.3.1 „Transatlantiline väikeriik“	12
2.3.1.1 ÜRO: nõrk ning ajale jalgujäänud.....	12
2.3.1.2 Iraak: „uus Hitleri“	13
2.3.1.3 Ühendriigid- moraalne üliriik	14
2.3.2 „Sõjasulane Eesti“	17
2.3.2.1 ÜRO: nõrk, kuid vajalik organisatsioon	17
2.3.2.2 Ühendriigid: määratsev hegemoon	18
2.3.2.3 Iraak: sobiv sihtmärk	19
2.3.2.4 „Vana“Euroopa“: normatiivne Ühendriikide tasakaalustaja	19
2.4 Miks on konflikt tekkinud	20
2.4.1 „Transatlantiline väikeriik“	20
2.4.2 „Sõjasulane Eesti“	21
2.5 Eesti strateegiline kalkultatsioon: mis meil sellest.	22
2.5.1 „Transatlantiline väikeriik“	22
2.5.2 „Sõjasulane Eesti“	23
2.6 Sisuliinide kokkuvõte	25
2.6.1 Kokkuvõttev tabel	26
3. JÄRELDUSED	28
SUMMARY	31
LISA 1	33
SISULIINIDE ALLIKAD.....	34
„Transatlantilise väikeriigi“ sisuliini allikad	34
„Sõjasulane Eesti“ sisuliini allikad	35

Sissejuhatus

2013. aasta 20. märtsil möödus kümme aastat, mil koalitsiooniväed alustasid rünnakut Iraagi vastu, eesmärgiga kukutada regioonis ebastabiilsust loov ja väidetavalt massihävitusrelvi valmistav režiim, mis eirab ÜRO resolutsioone. Iraagi sõjale eelnes nii maailma kui ka Eesti meedias laiaulatuslik ning emotsionaalne debatt. Iraagi küsimuse mõtestamiseks konkureerisid Läänemaailmas kaks geopoliitilist narratiivi. Ühendriikide poolt esitatud sisuliin pooldas ja õigustas Iraagi probleemi lahendamist sõjalise sekkumisega. Sellele vastandus Lääne-Euroopa narratiiv, mille eest seisis Saksamaa ning Prantsusmaa, mis oli vastu sõjalise jõu kasutamisele ilma ÜRO Julgeolekunõukogu otsuseta. Eestis meediaruumis toimunud debatis eristusid samuti Iraagi konflikti seletamisel kaks vastandlikku sisuliini. Need ei piirdunud pelgalt Iraagi ümber toimuvale probleemistikule seletuste andmistega, vaid paigutasid Iraagi konflikti laiemasse geopoliitilisse konteksti, hõlmates endasse nii hinnanguid „vana“ ja „uue“ Euroopa¹, ÜRO rolli kui ka Eesti välis- ja julgeolekupoliitiliste prioriteetide suhtes.

Iraagi konflikt ning transatlantiline skisma algas ajahetkel, kui Eesti välispoliitikas oli lõppemas liitumine EL-i ning NATO-ga. Iraagi sõjale eelnenud poole valimine USA ja „vana Euroopa“ vahel kujunes Eesti välispoliitikale proovikiviks, NATO ja EL olid lõhenenud, USA ei suutnud rünnakule ÜRO-s toetust leida ning Eesti avalik arvamus mõistis hukka Iraagi ründamise plaani.² 2003. aasta jaanuaris pidas 2/3 Eesti elanikkonnast Iraagi ründamist ükskõik mis asjaoludel lubamatus, vaid iga kümnes Eesti elanik toetas Ühendriikide poliitikat.³ Ometi Eesti poliitiline eliit ja ametlik välispoliitika asus Ühendriike poolele. Eestile päädis USA toetamine viie aasta ja seitse kuu pikkuse osalusega Iraagis, kahe hukkunud ning 18 haavatud kaitseväelasega.⁴ Iraagi ründamise õigustatus USA esitatud argumentidel naljal tekitab ka kümme aastat hiljem küsitavusi. Uurimuse eesmärgiks on analüüsida ja võrrelda kahte geopoliitilist sisuliini, mis tekkisid Eesti meedias enne Iraagi ründamist; kuidas

¹ Töös kasutatavad mõisted „vana“ ja „uus“ Euroopa tulenevad Colin Powelli määratlusest, et Ühendriikide Iraagi poliitika toetavad Kesk- ja Ida-Euroopa riigid moodustavad „uue“ dünaamilisema Euroopa ning Ühendriikidele tegevust hukkamõistvad riigid, (eelkõige Prantsusmaa ja Saksamaa) on „vana“ Euroopa.

² Delfi.ee (2003) „Eestlased on sõja vastu“ <http://www.delfi.ee/news/paevauudised/eesti/eestlased-on-iraagi-soja-vastu.d?id=5433536> [külastatud 12.08.2012]

³ Kaas, Kaarel (2003) „Eestlased taunivad rünnakut Iraagile“, Postimees, 1. veebruar.

⁴ Eesti Välisministeerium (2010) „Eesti Julgeolekupoliitika“, <http://www.vm.ee/?q=node/4126> [külastatud 16.05.2013]

konstrueeriti õigustused elanikkonna seas ebapopulaarsele Iraagi ründamisele nii globaalselt kui ka Eesti huvidest lähtuvalt ning mil määral paigutasid sisuliinid Eesti geopoliitilise kultuuri osaks.

USA poliitikat toetavat narratiivi defineerib bakalaureusetöö „transatlantilise väikeriigi“ sisuliiniks.⁵ „Transatlantilise väikeriigi“ sisuliin keskendus Iraagi konflikti konstrueerides Eesti julgeolekupoliitilisele vajadusele hoida Washingtoniga tugevat liitlassuhet, vastandus „vana Euroopa“ suurriikide (Saksamaa ja Prantsusmaa) positsioonidega, kujutas Saddam Husseini režiimi erakordse ohuna maailma julgeolekule ning omistas Ühendriikidele erilise missiooni maailmapoliitikas. „Transatlantilise väikeriigi“ sisuliinile vastandub Iraagi probleemile sõjalist lahendust hukkamõistev narratiiv, mida uurimus kokkuvõtvalt defineerib „sõjasulane Eesti“⁶ sisuliiniks, mis toetas „vana Euroopa“ diplomaatilist lähenemist ning kritiseeris unilateraalset jõukasutamist.

Uurimuse esimene osa võrdleb „transatlantilise väikeriigi“ ning „sõjasulane Eesti“ narratiive lähtuvalt O’Tuathaili geopoliitilise grammatika mudelist ning analüüsib, kuidas kaks oponeerivat sisuliini vastasid viiele võtmeküsimusele Iraagi konfliktist (mis juhtub, kus, kes, mis, mis meil sellest). Töö teine osa keskendub järeldustele, kuidas kaks sisuliini paigutuvad Eesti geopoliitilise kultuuri ja mis tegurid mõjutasid sisuliinide kujunemist. Iraagi sõjale eelnenud välispoliitilise debati mõtestamine kriitilise geopoliitika võtmes proovib asetada killukese Eesti geopoliitilise kultuuri uurimisse.

⁵ Mõistet transatlantiline väikeriik, kasutas Sven Mikser 2003. aasta detsembri *Diplomaatia* artiklis „Eesti valikud Iraagi sõja taustal“.

⁶ Termin „sõjasulane Eesti“ pärineb Mart Raukase artiklist „Sõjasulased“, mis ilmus *Eesti Päevalehes* 11. veebruaril 2003.

1. UURIMUSE TEOREETILINE JA EMPIIRILINE RAAMISTIK

1.1 Kriitiline geopoliitika

Bakalaureusetöö teoreetiliseks aluseks on kriitilise geopoliitika ning Gearóid Ó Tuathaili loodud raamistik geopoliitilise diskursuse uurimisest. Klassikaline geopoliitika sai alguse 19. sajandi lõpus. Toona peeti geopoliitikat teaduseks, mis uurib riigi geograafilisest asendist tulevat determinisme, sealt tulenevaid võimalusi, ohte, potentsiaalseid liitlasi ja vaenlasi. Geopoliitikas nähti õpetust või suunitlust riigi juhtimiseks.

Erinevalt klassikalisest geopoliitikast ei sea kriitiline geopoliitika eesmärgiks maailma poliitilise ruumi kirjeldamist, riigijuhtidele juhiste andmist ega uute geopoliitiliste ideede või reeglistiku loomist.⁷ Kriitiline geopoliitika leiab, et traditsiooniline geopoliitika on sotsiaalne fenomen, selle „tõed“ lähtuvad konkreetse riigi hetkeoludest, ajaloolisest kogemusest olles mõjutatud pigem kultuurist kui geograafilisest paiknemisest ning geograafilisest determinismist.⁸ Maailma visualiseerides ei ole võimalik vaade ei kusagilt. Lisaks füüsilistele piiridele uurib kriitiline geopoliitika mõttelisi piire, mida rahvusliku ja riikliku identiteedi loomisel kasutatakse. Geopoliitilised nägemused luuakse konkreetsete identiteetide raamistikule toetudes.⁹ Kriitilise geopoliitika üheks eesmärgiks on „paljastada“ traditsioonilise geopoliitika politiseeritud olemust. Samuti proovib kriitiline geopoliitika mõista, kuidas identiteedid, geopoliitiline maailmapilt, „meie“ ja „nemad“ vastandus ning vaenlasekuvandid kujundatakse, millist otstarvet need konstruktsioonid omavad, olles seega lähedasem politoloogiale kui klassikaline geopoliitika..¹⁰ Kriitiline geopoliitika uurib geopoliitilisi kontseptsioone, tekstilisi materjale, keelt ja ka ajaloolist konteksti.¹¹

⁷ O'Tuathail, Gearóid ja Dalby, Simon (1998) „*The Geopolitics Reader*“, London, New York. Routledge, lk 3.

⁸ Ó Tuathail, Gearóid (2006) „Thinking Critically about Geopolitics,“ in Gearóid Ó Tuathail, Simon Dalby, and Paul Routledge, eds. *The Geopolitics Reader*, „London, UK: Routledge, lk 5-8.

⁹ Agnew, John (1998) „Geopolitics.Re-visioning World Politics“. London, Routledge, 1998, lk 12.

¹⁰ Pami, Aalto (2003) „Constructing Post-Soviet Geopolitics in Estonia“, New York, Routledge, lk 18-19.

¹¹ Berg, Eiki (1998) „Geopoliitika“, Tartu, Tartu Ülikooli Kirjastus, lk 15.

Kriitiline geopoliitika leiab, et geopoliitika ei piirdu pelgalt kitsalt välispoliitika kujundajate ja riigi eliidi uurimisega, vaid geopoliitiline mõtestamine toimub laiemal tasemel. Ó'Tuathail ja Dalby jagavad geopoliitilise loomingu kolmeks tasandiks: populaarne geopoliitika (massimeedia, filmid, raamatud või karikatuurid), praktiline geopoliitika (välispoliitika kujundajad, bürokraatia, poliitilised institutsioonid) ja formaalne geopoliitika (mõttekojad, akadeemikud, arvamussliidrid).¹² Uurimus keskendub praktilisel tasandile, kus luuakse enim geopoliitilisest loomingu. Praktiline tasand hõlmab endas välispoliitika tegijate konstrueeritud narratiive ning ettekujutust rahvusvahelisel areenil aset leidvatest kriisidest ning sündmustest.¹³ Välispoliitika tegijate konstrueeritud narratiivid aitavad seletada ja lihtsustada sündmusi rahvusvahelisel areenil, leida legitiimsust poliitikatele, mida teostatakse kriisi lahendamisel.¹⁴ Praktiline, formaalne ning populaarne tasand ei ole eraldiseisvad, vaid on pidevalt üksteise poolt mõjutatavad.¹⁵

Kõik riigid omavad geopoliitilist kultuuri. Ó'Tuathail defineerib geopoliitilist kultuuri kui kultuurilisi ning organisatsioonilisi protsesse, mis mõjutavad riigi välispoliitika kujunemist.¹⁶ Geopoliitiline kultuur tekib erinevate faktorite omavahelisel koosmõjul: riigi geograafiline asend, ajaloost tulenevad kogemused, poliitiline kultuur, riiklikud institutsioonid kui ka suured rahvuslikud eesmärgid.¹⁷ Geopoliitiline kultuur tugineb riigi või rahvuse tunnetuslikule enesepositsioneerimisele maailmas (geopoliitilisele ettekujutusele); millisesse regiooni või tsivilisatsiooni osaks end mõtteliselt paigutatakse. Välispoliitika kujundajad konstrueerivad seletused rahvusvaheliste konfliktide ning riiklikud huvid lähtuvalt geopoliitilisest kultuurist.¹⁸ Geopoliitiline ettekujutus on alusbaasiks, millele tuginedes kujuneb geopoliitiline kultuur ning ka sealt lähtuvalt konkreetset diskursused ja narratiivid maailmas

¹² Ó'Tuathail, Gearóid ja Dalby, Simon (1998) „*The Geopolitics Reader*“, London, New York. Routledge, lk4.

¹³ Pami, Aalto (2003), lk 18.

¹⁴ Ó'Tuathail, Gearóid (2002), Theorizing practical geopolitical reasoning: the case of the United States' response to the war in Bosnia, *Political Geography*, Vol. 21, No.:5, lk 603-604

¹⁵ Agnew, John ja Ó'Tuathail, Gearóid (1998) „Geopolitics and Discourse: Practical Geopolitical Reasoning in American Foreign Policy“, in Ó'Tuathail, Gearóid ja Dalby, Simon „*The Geopolitics Reader*“, lk 80.

¹⁶ Ó'Tuathail, Gearóid (2003) “Geopolitical Structures and Geopolitical Cultures: Towards Conceptual Clarity in the Critical Study of Geopolitics“. *Geopolitical Perspectives on World Politics*“, Centre for Defence and Security Studies, Bison Paper 4, november 2003, lk 84-86.

¹⁷ Atkinson, David „*Cultural Geography: A Critical Dictionary of Key Concepts*“, lk 68

¹⁸ Loughlin, John, Kolossov, Vladimir ja Ó'Tuathail, Gearóid (2005) „Russian geopolitical culture and public opinion: the masks of Proteus revisited“ *Transactions of the Institute of British Geographers*, Vol 30, No 3, lk 324-325

toimuvast.¹⁹ Tulenevalt geopoliitilisest kultuurist arenevad erinevad geopoliitilised traditsioonid, mis tähendavad orientatsioone riigi välispoliitikast. Geopoliitilised traditsioonid kujundavad omakorda konkreetseid geopoliitilisi diskursusi.²⁰

Välispoliitika elluviijad toetuvad maailmast rääkides geopoliitilisele kirjele („*geopolitical scripting*“), mis on justkui juhendid, kuidas teatud sündmustest või konfliktidest rääkida. Poliitikud määravad ja kujundavad geopoliitilise kirje sisu.²¹ Geopoliitilised kirjed kätkevad endas elemente erinevatest geopoliitilistest sisuliinidest (*geopolitical storyline*) ning reeglina on geopoliitiline kirje kujunenud läbi erinevate geopoliitiliste sisuliinide vahelise konkurentsi.²²

Geopoliitiline sisuliin on lihtsustus geopoliitilisest konfliktist, osapooltest, asukohast, kujundavatest protsessidest ja huvidest ning omab eesmärgi luua keerukast välispoliitilisest sündmusest sidus narratiiv. Seega geopoliitilised sisuliinid on argumentide kogumid ning on mõjutatud riigi geopoliitilisest traditsioonist.²³ Geopoliitiline kirje võib olla ka kompromiss kahe sisuliini vahel, eesmärgiks võimalikult laiale hulgale inimestele vastuvõetav.

Uurimuses kasutatav Ó Tuathaili loodud geopoliitilise grammatika mudel kätkeb endas viiele küsimusele vastamist (mis juhtub, kus, kes, miks ja mis meil sellest). Otsides vastuseid neile viiele küsimusele leiame, millist struktuuri omasid sisuliinid ning millistele geopoliitilistele koodidele narratiivid toetusid. Geopoliitilise sisuliini „ehituskivideks“ on analoogiad, piltlikustamine ning metafoorid. Läbi geopoliitiliste koodide määratakse riiklikud või rahvuslikud huvid, liitlased ja vaenlased²⁴ Geopoliitilistes koodides väljenduvad riigi välispoliitilised prioriteedid ja orientatsioonid.²⁵ Riigid kujundavad oma geopoliitilisi koode lähtuvalt viiest kalkulasioonist:

- (a) kes on meie praegused ja potentsiaalsed liitlased tuleviku
- (b) kes on meie praegused ja potentsiaalsed vaenlased tulevikus
- (c) kuidas säilitada praeguseid liitlasi ning läheneda potentsiaalsetele liitlastele
- (d) kuidas elimineerida praeguseid vaenlasi ning potentsiaalseid ohte maailmas

¹⁹ Ó Tuathail, Gearóid (2003), lk 82

²⁰ Loughlin, John, Kolosov, Vladimir ja Ó Tuathail, Gearóid (2005) lk 324-325

²¹ Ó Tuathail, Gearóid (2002), lk 604.

²² Ibid., 617.

²³ Ó Tuathail, Gearóid (2003), lk 91-92.

²⁴ Ibid., Lk 608

²⁵ Berg, Eiki (1998), lk 64.

(e) kuidas õigustada nelja eelnimetatud kalkulatsiooni siseriiklikult ja rahvusvahelisele üldsusele.²⁶

1.2 Uurimismetoodika

Bakalaureusetöö kasutab kvalitatiivse meetodina diskursiivset analüüsi ning baseerub O'Tuathaili teorial geopoliitilise kirje ning sisuliini dekonstrueerimisest läbi geopoliitilise grammatika. Diskursusanalüütiline lähenemine eeldab, et pelgalt läbi keele mitte ainult ei peegeldata, vaid ka luuakse ja mõtestatakse sotsiaalsed tegelikkused. Diskursuses osalejad konstrueerivad läbi keelekasutuse ka sotsiaalseid ja kultuurilisi rolle ning identiteete.²⁷ O'Tuathail ja Agnew defineerivad diskursust, kui sotsiaalset konstruktsiooni ühiskondlik-kultuurilise ressurssidest, mida kasutatakse tähenduste loomiseks. Diskursus pole pelgalt kõne või seisukohavõtt, vaid raamistik, mis annab kõnele või seisukohavõtule kindla tähenduse.²⁸ Kriitiline geopoliitika ei pea diskursusi deterministlikeks ega ka staatilisteks. Geopoliitilise diskursuse kujundamine on pidev protsess.²⁹

Geopoliitilise grammatika mudelis uurib küsimus „kus“ kui laia ulatuse omistasid sisuliinid konfliktile (lokaalne, regionaalne või globaalne) ning antakse täpsem asukoha kirjeldus ja tähtsus. Küsimust „mis on juhtumas“ ehk situatsiooni kirjeldus on sisuliinide selgrooks. Situatsiooni kirjeldamisel pannakse paika narratiivi raamistik, konfliktile omistatakse tähendus kasutades erinevaid metafoore ja ajaloost tulenevaid paralleele. Uurides küsimust „kes“ on võimalik eristada erinevaid vaenupooli või osalisi konfliktis ning milline tähendus igähele neist sisuliin omistas. Küsimus „miks“ keskendub kausaalsusele, mis põhjustel on konflikt alguse saanud, kes on süüdlased ja kes kannatajad. „Mis meil sellest“ ehk strateegiline kalkulatsioon keskendub konflikti mõju kasulikkuse või kahjulikkuse kujutamisele sisuliini päritoluriigile.

Uurimus keskendub peamiselt ajavahemikule 2002 oktoober kuni 2003 aprill, mil toimus Eesti meediaruumis elavaim arutelu Iraagi konfliktist. Töö võrdleb Eesti

²⁶ Flint, Colin (2006) „*Introduction to Geopolitics*“, London; New York. Routledge, lk 55-56

²⁷ van Dijk, Teun (1997) „The Study of Discourse“ in van Dijk, Teun „Discourse as Structure and Process. Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction“. London, lk 3-4

²⁸ O'Tuathail, Gearóid ja Agnew, John (1998) „Geopolitics and Discourse: Practical Geopolitical Reasoning in American Foreign Policy“, in O'Tuathail, Gearóid ja Dalby, Simon „*The Geopolitics Reader*“, lk 80.

²⁹ Pami, Aalto (2003), lk 17-18.

meediadebatis tekkinud ning omavahel konkureerinud kahte geopoliitilist sisuliini. Narratiivide analüüsimiseks on allikmaterjaliks 58 Eesti meedias ilmunud teksti, kus autor või intervjuueeritav väljendas seisukohti Iraagi konfliktis suhtes (arvamusartiklid, intervjuud või arutelud).

„Transatlantilise väikeriigi“ sisuliini paigutab uurimus tekstid lähtuvalt põhimõttest, et autor või intervjuueeritav avaldas toetust vähemalt ühele alljärgnevatest punktidest:

- (a) Iraagi probleemi sõjalist lahendamisele
- (b) Ühendriikide poliitikale Iraagi suunas
- (c) Eesti välispoliitikale Iraagi suunas.

„Sõjasulane Eesti“ sisuliini kategoriseerib uurimus tekstid, kus autor või intervjuueeritav kritiseeris vähemalt ühele alljärgnevatest punktidest:

- (a) Iraagi ründamise kava
- (b) Ühendriikide välispoliitikat Iraagi suhtes
- (c) Eesti välipoliitikat Ühendriikide toetamist Iraagi küsimuses.

„Transatlantilise väikeriigi“ sisuliini kujundasid 33 ning „sõjasulane Eestis“ geopoliitilise sisuliini konstruktsiooni 25 teksti. Enim analüüsitavaid tekste ilmus Eesti Päevalehes ja Postimehes veergudel, vastavalt 25 ja 17 teksti, SL Õhtulehes kaheksa, üks tekst Delfi.ee-s, Diplomaatias, Põhjarannikus, Äripäevas ja Sirbis.

2. UURIMISTULEMUSTE ESITAMINE: Geopoliitiliste sisuliinide dekonstrueerimine

2.1. Mis toimub ning kus leiab konflikt aset

2.1.1 „Transatlantiline väikeriik“

„Transatlantilise väikeriigi“ sisuliin kujutas Iraagi ründamist osana 21. sajandile iseloomulikke ohtude kõrvaldamisest, võitlusest rahvusvahelise terrorismi ja massihävitusrelvade leviku vastu. Sisuliin võttis üle Ühendriikide välispoliitikast maksiimi, et USA omab maailmas erilist missiooni, lisaks sõjalisele ja moraalsele ülemvõimule omab USA ka väärtustele põhinevat ülemvõimu. Ühendriigid ei olnud oma võimu peale surumas, vaid lähtusid inimõiguste kaitsest ning pidasid globaalset võitlust hea ja kurja vahel. Maailma ja eelkõige Lähis-Ida kujutati Saddam Husseinita parema ja stabiilsema paigana. Sõjaline sekkumine Iraagis tähendas pikas perspektiivis rahu ja stabiilsust nii Lähis-Ida regioonile kui ka kogu maailmale.³⁰ Kristiina Ojulang: „Kui meie ees oleks valik: sõda või rahu, valiksid kõik kõhklematult rahu poolt. Kuid täna on meie ees valik – kas kindel rahvusvaheline julgeolek või ebakindla olukorra jätkumine Lähis-Idas, julgeolek või lühiajaline rahu.“³¹

Narratiiv leidis, et sõjaline rünnak on paratamatus, mis tulenes Saddami režiimi regionaalsest ohtlikkusest ning globaalselt oli Iraak ÜRO resolutsioonide mittetäitmisega õõnestamas ÜRO tõsiseltvõetavust ja eiramas rahvusvaheliste õigust.³² ÜRO ei suutnud Iraaki sundida massihävitusrelvadest loobuma, seega USA oli ainukeseks jõuks, kes omas võimekust säärase ohtudega tegeleda. Jüri Luik: „Eesti on öelnud, et Colin Powelli ÜRO julgeolekunõukogus toodud väited massihävitusrelvadest on veenvad tõendid.“³³ Narratiiv pidas Iraagi vastu unilateraalse sõjalise jõu kasutamist Ühendriikide poolt „vajalikuks kurjuseks“ (*necessary evil*).

Sisuliinis omasid Iraagi konflikti seletamisel tähtsat kohta paralleelid 1930. aastate rahvusvahelise olukorraga, leiti, et sõjalise jõukasutamine diktaatorite

³⁰ Luik, Jüri „Sõda tuleb“ Õhtuleht, 13. veebruar. Ojulang, Kristiina (2003) „Julgeolek või ebakindl rahu“ Postimees, 11. veebruar. Soosaar, Enn (2002) „Lohetapja Georgeous“, Postimees, 17. november. Soosaar, Enn (2003) „Toetan USA-d“ Postimees, 13. märts.

³¹ Ojulang, Kristiina (2003) „Julgeolek või ebakindl rahu“.

³² Luik, Jüri (2003) „Sõda tuleb“ Õhtuleht, 13. veebruar. Soosaar, Enn (2003) „Lihtne lahendus ei ole lahendus“ Postimees, 3. märts. Soosaar, Enn (2003) „Mõelge Iraagi sõjale vaid niipalju, kui täna kasulik“ Äripäev, 27. märts. Soosaar, Enn (2003) „Lihtne lahendus ei ole lahendus“ Postimees, 3. märts.

³³ Kross Eerik-Niiles (2003) „Rünnak enesekaitseks“, Eesti Päevaleht, 8. oktoober. Luik, Jüri (2003) „Sõda tuleb“. Ojulang, Kristiina (2003) „Julgeolek või ebakindl rahu“.

survestamisel on tõhusam meede kui venitamis-ja rahustamistaktikad, mis 1930. aastatel päädisid Teise maailmasõja algamisega.³⁴ Kristiina Ojulang: „Meie ajaloolisest kogemusest lähtuvalt ei ole mitte mingil juhul võimalik teotada niisugust venitamispoliitikat, mis näiteks eelmisel sajandil viis Saksamaa tollase diktaatori Hitleri poolt juhitud armee hullule kasvule, mis omakorda viis 2. maailmasõjale, sest keegi ei olnud suuteline õigel ajal Rahvasteliidus otsustama.“³⁵

2.1.2. „Sõjasulane Eesti“

„Sõjasulane Eesti“ narratiiv vastandus „transatlantlise väikeriigi“ must-valgele konstruktsioonile Iraagi konfliktist. „Sõjasulane Eesti“ sisuliin ei võtnud fookusesse Iraagi konflikti kirjeldades ühe diktaatori kukutamist, vaid proovis konfliktile anda laiemat tähendust; kuidas Iraaki tungimine mõjutab rahvusvahelist õigust, suhteid ning domineerivaid väärtusi. Sisuliin pidas Iraagi suhtes jõukasutamist eelkõige ründesõjaks, mida USA proovis varjata retoorikaga enesekaitse õigusest ning Iraagi ohtlikust ebareaalselt suurena kujutades.³⁶

„Sõjasulane Eesti“ sisuliin oli ülesehitatud riskide kirjeldamisele, mis tulenesid Ühendriikide unilateraalset tegevusest Iraagi vastu. Narratiiv kujutas rünnet Iraagi vastu kui ülemaailmset ohtlikku pretsedenti loovat, murrangulist sündmust, mis mõjutab kogu rahvusvaheliste suhete süsteemi tuumani, õõnestades ÜRO-d ning tuues tagasi jõupoliitika printsiibid riikidevahelisse suhtlusesse.³⁷

Sarnaselt „transatlantlise väikeriigi“ sisuliiniga kujutas „sõjasulane Eesti“ Iraagi konflikti ohuna rahvusvahelise õigusele, kuid seda ohtu ei peetud tulenevat Iraagi ÜRO resolutsioonide eiramisest, vaid Ühendriikide agressiivsusest. Iraagi konflikti kirjeldati kui hegemooni üritust kindlustada ja säilitada oma positsioon maailmasüsteemis. Ohtlikuks ei peetud *per se* USA-d, vaid unilateraalset lahenduse otsimist ning jõupoliitikale toetumist. Hando Runnel: „Sisuliselt on USA isemeelne tegutsemine ju liikunud tsivilisatsiooni ja maailma lõpu poole. Jäävad vaid kaklevad kambad. Keegi,

³⁴ Kallas, Siim (2003). „Kelle poolt on Eesti“, Postimees, veebruar 11 2003. Kross, Eerik-Niiles (2003) „Rünnak enesekaitseks“. Liik, Kadri (2003) „Jüri Luik: Sõja põhjus on julgeolek, mitte nafta“, Postimees, 18. märts. Ojulang, Kristiina (2003) „Kas Eesti pooldab Iraagi sõda“, Põhjarannik, 12. veebruar. Soosaar, Enn (2003) „Lihtne lahendus ei ole lahendus“.

³⁵ Ojulang, Kristiina (2003) „Kas Eesti pooldab Iraagi sõda“

³⁶ Raud, Rein (2002) „Põhimõtted eelkõige“, Eesti Päevaleht, 2. oktoober. Tasmuth, Randar (2003) „Eetika ja kultuur hegemoonia haardes“. Postimees, 24. aprill.

³⁷ Mälksoo, Lauri (2003) „Iraak ja rahvusvahelise õiguse kriis“ Postimees, 15. märts. Virmavirta, Jarmo (2003) „Rünnak millest on raske aru saada“, Postimees, 10. märts.

kes tugevam, ütleb: aga mina tahan, et asjad oleks nii!“³⁸Janno Reiljan: „USA ei saa Iraagi-sõjaretkele ÜRO Julgeolekunõukogu toetust, kuid see jätab ta külmaks. Seda kõike on liiga palju, et tegemist oleks olnud juhusega. USA demonstreerib kogu maailmale – nüüd ja edaspidi annab jõud ka selgelt suuremad õigused.“³⁹

2.3 Kes on konfliktis osalised

Mõlemad geopoliitilised sisuliinid konstrueerisid Iraagi konfliktis neli peamist osapoolt:

USA

„Vana Euroopa“

Iraak

ÜRO

2.3.1 „Transatlantiline väikeriik“

2.3.1.1 ÜRO: nõrk ning ajale jalgujäänud

„Transatlantilise väikeriigi“ sisuliin kasutas ÜRO-le hinnangu andmiseks enim ajaloost Rahvasteliidu paralleeli. Iraagi kriisi tulemusena kujutati ÜRO-d liikuvat Rahvasteliidu sarnaseks jõuetuks organisatsiooniks. Rahvusvaheline kogukonna ülesandeks peaks olema takistada ÜRO muutumist 1930. aastatel ebaõnnestunud Rahvasteliidu taoliseks kõrgetasemeliseks jututoaks. ÜRO nõrkuse ja Rahvasteliidu allakäigu vahele tõmbasid mõttelise ühendusjoone Lennart Meri, Kristiina Ojuland, Eerik-Niiles Kross ja Siim Kallas. Lennart Meri: „Maailmaorganisatsiooni võib tabada Rahvasteliidu saatus, kelle ilukõned ei suutnud ära hoida Teist maailmasõja“.⁴⁰ Kristiina Ojuland: „Me ei taha, et ÜRO läheks Rahvasteliidu teed. See ohustab kogu demokraatliku maailma ja see oht, mis Iraagist praegu ikkagi tuleb on tõeliselt suur. Küsimus on lihtsalt selles, kui kaua ÜRO Julgeolekunõukogu talub Iraagi-poolset näkkuirvitamist.“⁴¹

Sisuliini paigutavad autorid lahknesid ÜRO rolli Iraagi konfliktis kujutades kaheks. Esimene grupp autoreid rõhutas idealistlike argumente, et ÜRO Julgeolekunõukogu toetus ründe alustamiseks oleks vajalik, kuid Ühendriigid omasid

³⁸ Runnel, Hando (2003) „Muudab maailma“, Postimees, 21. märts.

³⁹ Reiljan Janno (2003) „Uus maailmakord tulekul“, SL Õhtuleht 3. aprill.

⁴⁰ Liik, Kadri (2003) „Meri: ÜRO on maailmale kitsaks jäänud“

⁴¹ Ojuland, Kristiina (2003) „Kas Eesti pooldab Iraagi sõda“

juba ÜRO resolutsioonidest tulenevalt juriidilist õigust ründamiseks.⁴² Juriidiline konstruktsioon tugines ÜRO resolutsioonidel 1441, 687 ja 678. Resolutsiooniga 678 andis Julgeolekunõukogu 1990. aastal õiguse Iraagi ründamiseks, et rahu ja julgeolekut. Resolutsioon 687, mis loodi 1991. aastal, kehtestas Iraagile vaierahu tingimuseks loobumise massihävitusrelvadest. 2002. aasta novembris vastu võetud 1441 leidis, et Iraak on endiselt rikkumas 687 ning andis Iraagile viimase võimaluse resolutsiooni täitmiseks. Seega 1441 resolutsiooni rikkumine andis õiguse sõjaliseks sekkumiseks, mis tuleneb resolutsioon 687-st. Jüri Luik: „Julgeolekunõukogu on selgelt välja öelnud, et Iraak tuleb desarmeerida ning seda pole veel tehtud“.⁴³

Teine grupp autoreid ei pööranud Ühendriikide juriidilistele põhjendustele tähelepanu, vaid möönsid, et ka ilma ÜRO heakskiiduta on USA-l õigus Iraaki rünnata, sest ÜRO on killustatud ja nõrk organisatsioon, kus konsensusliku lahendusteni jõudmist blokeerisid ÜRO-s Prantsusmaa ja Venemaa. Leiti, et ÜRO vajab edasiseks edukaks toimimiseks reformimist. ÜRO-d kujutatakse mitte kui lahenduse leidmise kanalina, vaid osana probleemist, organisatsioonina, mis ei ole suuteline rahvusvahelist julgeolekut ohustavaid riike korrale allutada.⁴⁴ Toomas Henrik Ilves: „Loomulikult võib USA vabalt minna sõtta ilma ÜRO mandaadita, arusaadavalt on organisatsioonil, mille liikmed valivad Inimõiguste Komitee eesistujaks Liibüa, väike, et mitte ütelda naeruväärne moraalne kaal.“⁴⁵

2.3.1.2 Iraak: „uus Hitleri“

„Transatlantlise väikeriigi“ sisuliin toonitas Iraagi globaalset agressiivsust ja ohtlikkust. Rõhutati, et Iraak pole kinni pidanud ÜRO resolutsioonidest, seega vastandus kogu maailmale. Saddam Husseini ei peetud üheks paljudest maailmas võimul püsivateks

⁴² **Liik, Kadri** (2003) „Mida Iraagi-dokumendid päriselt“, Postimees, 12. veebruar. **Luik, Jüri** (2003) „Sõda tuleb“ **Luik, Jüri** (2003) „Sõja põhjus on julgeolek, mitte nafta“, Postimees, 20 märts. **Piirsalu, Jaanus** (2002) „Kallas näeb moraalset kohustust toetada USA-d“, Eesti Päevaleht, 17. oktoober.

⁴³ **Luik, Jüri** „Sõja põhjus on julgeolek, mitte nafta“.

⁴⁴ **Helme, Mart** (2003) „Sõda, moraal ja Eesti“ Eesti Päevaleht, 12. märts. **Kross, Eerik-Niiles** (2003) „Rünnak enesekaitseks“. **Liik, Kadri** (2003) „Meri: ÜRO on maailma kitsaks jäänud“, Postimees, 4. aprill. **Soosaar, Enn** (2002) „Lihtne lahendus ei ole lahendus“

⁴⁵ **Ilves, Toomas-Hendrik** (2003) „Sõda on poliitika jätkamine teiste vahenditega II“ Eesti Päevaleht, 21. märts.

diktaatoristeks, vaid erakordselt jõhkraks ja ohtlikuks isevalitsejaks.⁴⁶ Enn Soosaar: „Saddam Hussein näol pole tegemist ärpleva kehkenpüksiga, vaid maniakaalse diktaatoriga, kes on juba näidanud, et ta on oma võimu kindlustamiseks ja tolle kandi ainuvalitsejaks saamiseks valmis hukatust ning hävingut külvama.“⁴⁷ Ajaloolise paralleelina kasutas narratiiv enim Natsi-Saksamaa näidet ning Hitleri rahustamispoliitika läbikukkumist. Saddam Hussein ja Iraaki võrdlesid Hitleri ja Natsi-Saksamaaga Eerik-Niiles Kross, Kristiina Ojulang, Siim Kallas, Ants Laaneots ning Enn Soosaar. Eerik-Niiles Kross: “George Bush lubas hiljuti peetud kõnes ei iial korrata Müncheneid ja Jaltasid. Võib-olla on USA-l piisavalt informatsiooni, et näha Husseinis uut Hitlerit. Võib-olla oleks Iraagi ründamata jätmine sama mis Hitleri rahustamine 1936. aastal“⁴⁸

Husseinirežiimi lähtuva erakordse ohu õigustuseks toodi sageli esile fakt, et Iraak pole tõrkunud massirelvade käiku laskmisest minevikus ega ka loobunud nende relvade tootmisest isegi pärast desarmeerimist nõudva 1991. aasta ÜRO resolutsiooni kinnitamist.⁴⁹ Ants Laaneots: „Efektiivsed bio- ja keemiarelvad on Husseinile alati meeldinud. Silma pilgutamata laskis ta mürggaasid käiku ka näiteks mässuliste kurdide vastu Põhja-Iraagis. Oma erilise agressiivsuse ja vallutuskavad paljastas Iraagi valitseja Kuveidi ootamatu okupeerimisega 1990. aastal.“⁵⁰

Erinevalt Ühendriikide administratsiooni diskursusest Iraagi ründamise õigusteks⁵¹ ei kasutanud „transatlantlise väikeriigi“ sisuliin Husseinirežiimi erilise ohtlikkuse tõestamiseks Iraagi ja Al-Quaida vahelist väidetavat koostööd, erandiks oli ainult luureekspert Eerik-Niiles Krossi artikkel.⁵²

2.3.1.3 Ühendriigid- moraalne üliriik

Narratiiv kujutas Ühendriike idealistlikult käituvat normatiivset superjõuna, kes ei tegutse pelgalt majanduslikest ja geostrateegilistest omahuvidest lähtuvalt, vaid

⁴⁶ Liik, Kadri (2003) „Jüri Luik: sõja põhjus on julgeolek mitte nafta“. Lotman, Mihhail (2003) „Eurooplased sõja vastu?“, Postimees, 12. veebruar. Ojulang, Kristiina (2003) „Kas Eesti pooldab Iraagi sõda“.

⁴⁷ Soosaar, Enn (2002) „Lohetapja Georgeous“

⁴⁸ Soosaar, Enn (2002) „Lohetapja Georgeous“

⁴⁹ Kross, Eerik-Niiles (2003)

⁵⁰ Kross, Eerik-Niiles (2003). Laaneots, Ants (2003), „Kas Lähis-Idas tuleb sõda“ SL Õhtuleht, 21. jaanuar. “.

⁵¹ Liik Kadri (2003) „Jüri Luik: sõja põhjus on julgeolek, mitte nafta“. Ojulang, Kristiina (2003) „Julgeolek või ebakindel rahu“.

⁵² Laaneots, Ants (2003), „Kas Lähis-Idas tuleb sõda“.

⁵¹ Gershkoff, Amy ja Kushner, Shana (2005), „Shaping Public Opinion: The 9/11-Iraq Connection in the Bush Administration’s Rhetoric“ *Perspectives on Politics* Vol. 3, No. 3, lk 526-527

⁵² Kross, Eerik-Niiles (2003).

globaalse heaolu nimel. USA-le omistati eriline missioon maailmapoliitikas. Olles üleriik või „maailmapolitseinik“, kes omas nii sõjalist, poliitilist kui ka moraalselt tugevust, et globaalselt korda luua ning reeglitest üleastujaid karistada. USA olulisust toonitati olukorras, kus ÜRO-l puudub sääraseks ülesandeks võimekus.⁵³

Ühendriikide tegevuse õigustamiseks kasutasid „transatlantilise väikeriigi“ sisuliini autorid taaskord näiteid 1930. aastatest, tuues esile, et demokraatlikel riikidel puudus toona tugev liider, kes oleks suutnud peatada Hitlerit ja Stalinit. USA-s nähti riiki, kes suudaks maailma kaitsta 1930. aastate kordumise eest.⁵⁴ Siim Kallas: „Sain kindlust, et USA välispoliitika on tegelikult olnud moraalne. Ja kui me nüüd mõtleme, et vahetevahel demokraatia peab kasutama jõudu, ja kuidas 1930. aastate lõpus ei kasutatud ja mis siis juhtus, siis, ma arvan, ei saa me hinnata, et Ühendriigid oleksid agressiivsed.“⁵⁵

Iraagi konfliktis kujutati Ühendriike enda kaitsest lähtuva riigina, kes on asunud 21. sajandile iseloomulikke ohte likvideerima (massihävitusrelvade levik ja terrorism), teistel riikidel ning ka ÜRO-l puudub säärane võimekus ja tahe globaalsete ohtudega tegeleda.⁵⁶ Isegi kui USA ei suutnud Iraagi ründamise vajalikkus ÜRO-s rahvusvahelisele üldsusele selgeks teha, ei muutunud sellega Iraagist tulenev oht väiksemaks ning eesmärki Iraaki desarmeerida vähem õigustatuks.⁵⁷ Toomas Hendrik Ilves: „Piltlikult arvasid ameeriklased pärast 11. septembrit, et „aitab jamast“. Jamaks peetakse igasuguste destabiliseerivat ja ohtlikku rahvusvahelist käitumist, olgu see terrorism, selle toetamine, nagu suveräänses Afganistanis, massihävitusrelvade kasutamine või arendamine, nagu Iraagis ja Põhja-Koreas.“⁵⁸

2.3.1.4 „Vana Euroopa“- jõuetu ja trotslik

Realpolitik’i argumentidele toetuv „transatlantlase väikeriigi“ sisuliin kujutas „vana Euroopat“ mitte aduvat, et kõiki konflikte pole võimalik lahendada läbi diplomaatia

⁵³ **Ilves, Toomas-Hendrik** (2003) „Ilves sõda on poliitika jätkamine teiste vahenditega I“, Eesti Päevaleht, 20 märts. **Piirsalu, Jaanus** (2002) **Luik, Jüri** (2003) „Väikeriik suurte muudatuste tormis“ Eesti Päevaleht, **Enn Soosaar** (2003) „Lihtne lahendus ei ole lahendus“.

⁵⁴ **Ilves, Toomas-Hendrik** (2003) „Ilves sõda on poliitika jätkamine teiste vahenditega II“. **Kross, Eerik-Niiles** (2003) „Rünnak enesekaitseks“. **Soosaar, Enn** (2002) „Lohetapja Georgios“.

⁵⁵ **Piirsalu, Jaanus** (2002)

⁵⁶ **Ilves, Toomas Hendrik** (2003) „Sõda on poliitika jätkamine teiste vahenditega I“. **Soosaar, Enn** (2002) „Lohetapja Georgios“. **Kross, Eerik-Niiles** (2003), **Piirsalu, Jaanus** (2003)

⁵⁷ **Helme, Mart** (2003) „Sõda mille juba USA kaotanud“, Eesti Päevaleht, 19. märts. **Kross, Eerik-Niiles** (2003). **Liik, Kadri** (2003) „Halva diplomaatia kurb tulemus“ Postimees, 19. märts. **Ojuland, Kristiina** (2003) „Julgeolek või ebakindel rahu“. **Soosaar, Enn** (2003) „Lihtne lahendus ei ole lahendus“.

⁵⁸ **Ilves, Toomas Hendrik** (2003) „Sõda on poliitika jätkamine teiste vahenditega I“

ning läbirääkimiste. Heideti ette, et Euroopa riigid olid muutunud Ühendriikide katisesirmi taga jõuetuks ning mugavaks, mida tõestas ka Iraagi konflikt. „Transatlantlise väikeriigi“ sisuliin vastandas „vana Euroopat“ USA-le ning lähiajaloost pärit näidete varal kujutatakse Euroopa riike pigem ebaõnnestujatena konfliktide lahendamisel, kes pole suutnud lahendada oma kontinendil probleeme ilma USA abita (Bosnia, Kosovo).⁵⁹ Mitmed autorid vihjasid, et Euroopa pole ajaloost õppinud ja liigne pehmus toob kaasa 1938. aasta Müncheni sobingu ning nurjunud lepitusdiplomaatia kordumise. Toomas Hendrik Ilves: „Euroopa riigid olid hüljanud riigi ühe põhiprintsiibi: võimekus pidada enda ja oma huvide kaitseks sõda, kui vaja. Seda oli asendanud Euroopa sees ülihästi toimiv lepingute ja läbirääkimiste süsteem, mis paraku väljaspool euroopalike väärtustega riike ei toiminud.“⁶⁰

„Transatlantlise väikeriigi“ sisuliin kujutas „vana Euroopat“ ühtse blokina, aga eraldi toodi välja kahe suurima „vana Euroopa“ riigi (Saksamaa ja Prantsusmaa) erihuvid Iraagi konfliktis. Kadri Liik ja Jüri Luik põhjendasid Saksamaa vastuseisu Ühendriikidele Bundestagi valimisega, kus Iraagi küsimusest oli saanud valmispropaganda teema ning Saksamaa positsioonid kujunesid siseriikliku valimisvõitluse demagoogilises olustikuks.⁶¹ Kadri Liik: „Schröderi poolt kergekäeliselt käiku lastud retoorikast ei õnnestunud Saksamaal enam hiljem taganeda, kuigi soovi selleks olnuks küll.“⁶² Prantsusmaa Iraagi ründamise vastuseisu põhjuseks tõid Jüri Luik ja Enn Soosaar välja endise maailmariigi üritust taaskehtestada end rahvusvahelisel areenil, Ühendriikidele oponeeriti ajaloolise anti-amerikanismi alusel.⁶³ Enn Soosaar: „Paraku ei suuda Prantsusmaa tekitada oma ettevõtmise vastu usaldust ja kipuvad meenutama konna, kes tahab ennast härjaks puhkida.“⁶⁴

„Transatlantlise väikeriigi“ sisuliin juhtis tähelepanu Iraagi sõja eel tekkinud Venemaa, Prantsusmaa ja Saksamaa ühisele koostööteljele, nende riikide sarnastele seisukohtadele konflikti lahendamisel omistati võimekus ja oht kujuneda ühtseks

⁵⁹ **Helme, Mart** (2002) „Puutumatuslepe ja Eesti huvid“, Eesti Päevaleht, 15. oktoober. **Helme, Mart** (2003) „Eesti lähtus mõistusest“, Eesti Päevaleht, 21. aprill. **Ilves, Toomas Hendrik** (2003) „Sõda on poliitika jätkamine teiste vahenditega I“. **Luik, Jüri** (2003) „Väikeriik suurte muudatuste tormis“. **Soosaar, Enn** (2003) „Mõelge Iraagi sõjale vaid niipalju, kui täna kasulik“. **Võsu, Peeter** (2003) „Eesti vajab meelekindlust“, Õhtuleht, 18. veebruar.

⁶⁰ **Ilves, Toomas Hendrik** (2003) „Sõda on poliitika jätkamine teiste vahenditega II

⁶¹ **Liik, Kadri** (2003) „Halva diplomaatia kurb tulemus“, Postimees, 19. veebruar. **Luik, Jüri** (2003) „Väikeriik suurte muuduste keerises“. **Luik, Jüri** (2003) „Lääneriikide ühtsus mõraneb“, Postimees, 12. märts.

⁶² **Liik, Kadri** (2003) „Halva diplomaatia kurb tulemus“

⁶³ **Luik, Jüri** (2003) „Lääneriikide ühtsus mõraneb“ **Soosaar, Enn** (2003) „Mõelge Iraagi sõjale nii palju, kui täna kasulik“. **Luik, Jüri** (2003) „Lääneriikide ühtsus mõraneb“

⁶⁴ **Soosaar, Enn** „Mõelge Iraagi sõjale vaid niipalju, kui täna kasulik“

poliitiliseks blokiks, mille eesmärgiks on oponeerida USA-le.⁶⁵ Enn Soosaar : „Juba mõnda aega on Pariisis, Moskvas ja Pekingis jälgitud kadestava kahjurõõmuga Washingtoni raskusi kanda vastutusekoormat, mis langes pärast Külma sõja lõppu USA-le kui ainukesele ülivõimule maailmas.“⁶⁶

2.2.2 „Sõjasulane Eesti“

2.3.2.1 ÜRO: nõrk, kuid vajalik organisatsioon

„Sõjasulane Eesti“ narratiiv kujutas ÜRO-d rahvusvahelise õiguse ja stabiilsuse seisukohalt jätkuvalt olulisena. Erinevalt „transatlantilise väikeriigi“ sisuliinist ei pööranud sõjasulane Eesti sisuliin tähelepanu konkreetsetele ÜRO vastuvõetud resolutsioonidele Iraagi suhtes, vaid rõhutas, et Ühendriigid eirasid ÜRO põhimõtet, et jõu kasutamine on lubatud erandkorras või Julgeolekunõukogu otsusega. Ühendriikide rünnak ilma Julgeolekunõukogu nõusolekuta on kaudne rünnak ka ÜRO usaldusväärsuse vastu, mis ohustab maailmaorganisatsiooni ning toob kaasa ÜRO marginaliseerumise rahvusvahelises süsteemis. Heiki Suurkask: „USA nõuab maailma alistumist Washingtoni taatele; nõudes vabu käsi Iraagis, nõuab ta tegelikult vabu käsi kõiges, mida ta ette võtab“.

„Sõjasulane Eesti“ narratiivis omas ÜRO, kes vastandus USA-le, globaalse hegemooni tasakaalustaja ülesannet.⁶⁷ Oluliseks peeti, et ÜRO tegevuse raames kokkulepitud normid ja reeglid peaksid kehtima kõikidele organisatsiooni liikmetele.⁶⁸ Iivi Masso: „ÜRO põhikirja ignoreerimine võimsaima liikmesriigi poolt asetab rahvusvahelise õiguse uude seisule: leping, mida kord rikutud, muutub sisuliselt kehtetuks. See on kaotanud seaduse jõu ja muutunud soovituseliseks. Seadus on nüüd tugevama õigus.“⁶⁹

⁶⁵ **Helme, Mart** (2002) „Puutumatuslepe ja Eesti huvid“. **Helme, Mart** (2003) „Eesti lähtus mõistusest“. **Luik, Jüri** (2003) „Väikeriik suurte muutuste tormis“. **Soosaar, Enn** (2003) „Mõelge Iraagi sõjale vaid niipalju, kui täna kasulik“.

⁶⁶ **Soosaar, Enn** (2003) „Mõelge Iraagi sõjale vaid niipalju, kui täna kasulik“.

⁶⁷ **Jaanson, Kaido** (2003) „Aeg kohandada paradigmasid“ Eesti Päevaleht, 25. aprill. **Kaplinski, Jaan** (2003) „Sõja või hegemoonia vastu“ <http://jaan.kaplinski.com/new/iraagist.html> [külastatud 12.04.2013], **Raud, Rein** (2002) „Põhimõtted eelkõige“, Eesti Päevaleht, 2. oktoober

⁶⁸ **Jaanson, Kaido** (2003). **Masso, Iivi** (2003) „Majandussõda võõral pinnal“, Eesti Päevaleht, 14. aprill. **Raud, Rein** (2002) „Põhimõtted eelkõige. **Suurkask, Heiki** (2003) „Maailm põlvili“, Eesti Päevaleht, 18. märts“; **Virmavirta, Jarmo** (2003).

⁶⁹ **Masso, Iivi** (2003)

2.3.2.2 Ühendriigid: märatsev hegemoon

„Sõjasulane Eesti“ sisuliini vastandus Ühendriikide tegevuse hinnangu andmisel „transatlantilise väikeriigi“ sisuliiniga, mis rõhutas USA välispoliitika väärtuspõhisust ning idealistlike argumente. „Sõjasulane Eesti“ narratiiv kirjeldas USA-d kui sõjaõhutajat ja vastutustundetult käituvat superriiki, kes muutub ohuks maailma julgeolekule, eelistades diplomaatialle sõda ning rahule naftat.⁷⁰ Rein Raud: „USA preventiivsete löökide doktriin on samavõrd õigustatud kui mustlaste steriliseerimine hobustevarguste vähendamise eesmärgil.“⁷¹

Hitleri ja Natsi-Saksamaa metafoori kasutasid ka „sõjasulane Eesti“ sisuliini paigutuvad autorid, kuid paralleel tõmmati Natsi-Saksamaa ja Ühendriikide vahel. Seda metafoori kasutasid neli autorit (Lauri Mälksoo, Rein Raud, Randar Tasmuth ja Heiki Suurkask). „Transatlantiline väikeriigi“ sisuliin omistas Ühendriikidele maailma ajaloos positiivse tähenduse, „sõjasulane Eesti“ viitas USA kahepalgelisusele ning soovile rakendada imperialistlikku jõupoliitikat lähtuvalt omahuvidest.⁷² Kaido Jaanson: „USA-l on kindlasti palju rohkem kogemusi repressiivsete režiimide tugemisel ja isegi rajamisel. Washingtoni toetusest autoritaarsetele režiimidele Ladina-Ameerikas on ameeriklased ise ilusti ja põhjalikult kirjutanud.“⁷³

„Sõjasulane Eesti“ sisuliin seadis kahtluse alla Ühendriikide esitatud motiivid ja tõendid (massihävitusrelvad ja seotus terrorismiga), mis õigustasid Iraagi ründamist.⁷⁴ Marek Laane: „Aga seda usutavat põhjust ei paista. Massihävitusrelvad jäävad kesiseks, samamoodi Iraagi seos praeguse rahvusvahelise terrorismiga, mida Powell aktiivselt püüdis tõestada. Need paarkümmend minutit paraku küünlaid ei väärinud - isegi mitmed Ühendriikide lähemad liitlased on osutanud tõendite vähesusele.“⁷⁵ Narratiivis omas olulist tähendust väide, et Ühendriigid olid varjamas ülla retoorikaga enesekaitset ja

⁷⁰ **Raud, Rein** (2002) „Ameerika vajab abi“, Eesti Päevaleht, 25. september.

⁷¹ **Lõhmus, Alo** (2003)

⁷² **Jaanson, Kaido** (2003). **Kaplinski, Jaan** (2003) „Euroopa ameerika vaoshoidja“, <http://jaan.kaplinski.com/new/iraagist.html> [külastatud 06.05.2013]. **Rasmuth, Randar** (2003). **Raud, Rein** (2002) „Põhimõtted eelkõige“. **Suurkask, Heiki** (2003) „Sõda diplomaatia vastu“, Eesti Päevaleht, 13. veebruar.

⁷³ **Jaanson, Kaido** (2003)

⁷⁴ **Jaanson, Kaido** (2003). **Kaplinski, Jaan** (2003) „Vietnami vari Iraagi kohal“, SL Õhtuleht, 28. märts. **Laane, Marek** (2003) „Pool kuningriiki hea põhjuse eest“, Postimees, 29. veebruar. **Lõhmus, Alo** (2003) „Maailmavõmmi abipolitseinik vaeb uut rolli“, Postimees, 29. september. **Masso, Iivi** (2003).

⁷⁵ **Laane, Marek** (2003)

soovist kukutada jõhker türann oma tegelikke majanduslikke ning strateegilisi eesmärgi.⁷⁶

2.3.2.3 Iraak: sobiv sihtmärk

Erinevalt „transatlantilise väikeriigi“ sisuliinist toonitas „sõjasulane Eesti“ sisuliin Iraagi geostrateegiliselt tähtsust, mis väljendus Iraagi suurtes naftavarudes ning mida Ühendriigid enda kontrollile allutada soovis.⁷⁷ Jaan Kaplinski: „Tervel aktsioonil on juures tugev õililõhn, ei varja eriti mõned USA tegelased. Iraak on praeguste andmete järgi naftavarude poolest suuruselt teine riik maailmas. Kui seal saaks võimule USA-le sõbralik või temast täiesti sõltuv valitsus, oleks USAs tagatud odavad bensiinihinnad“.⁷⁸

„Sõjasulane Eesti“ sisuliin kujutas samuti Saddam Husseinini türannina, kes oli agressorina rünnanud naabermaid ning massihävitusrelvaga oma rahvast, kuid erinevalt „transatlantilise väikeriigi“ sisuliinist peeti Husseinini üheks paljudest maailmas võimul olevaks diktaatoriks, kelle võimul püsimine ei olnud teistest autokraatsetest juhtidest suurem või erakordsem oht maailma julgeolekule. Iraaki kirjeldati kui jõuetut liitlasteta sihtmärki, keda rünnates on USA-l võimalik oma sõjalist võimekust demonstreerida, geostrateegiliselt tähtis ja naftarikas riik enda kontrolli alla allutada.⁷⁹ Jaan Kaplinski: „Washingtoni rünnakut Iraagile ei määra oht, mida muule maailmale võivad kujutada Iraagi relvad või rahva kannatused Saddami terrori all, vaid see, et Saddam on oma arutu poliitikaga kaotanud liitlased ja on sõjaliselt nõrk“⁸⁰

2.3.2.4 „Vana“Euroopa“: normatiivne Ühendriikide tasakaalustaja

Vastupidiselt „transatlantilise väikeriigi“ narratiivist hindas „sõjasulane Eesti“ sisuliin Saksamaa ja Prantsusmaa Ühendriikidele oponeerimist euroopalikel väärtustel põhinevaks ning mitte siseriiklikust hetkepoliitikast tulenevaks. Euroopat ei kujutatud manduvana, vaid tõusva jõuna, mis võiks olla sarnaselt ÜRO-le Ühendriikide

⁷⁶ **Kaplinski, Jaan** (2003) „Ühendriigid, Eesti ja Iraak“, SL Õhtuleht, 15. veebruar. **Kaplinski Jaan** (2003) „Miks ma ei toeta Bushi“, Sirp, 21. veebruar. **Masso, Iivi** (2003). **Reiljan Janno** (2003)

⁷⁷ **Jaanson, Kaido** (2003). **Kaplinski, Jaan** (2003). „Miks ma ei toeta Bushi“. **Kaplinski, Jaan** (2003) „Ühendriigid, Eesti ja Iraak“. **Laane, Marek** (2003). **Monticelli, Daniele** (2003) „Eurooplased sõja vastu“, Postimees, 4. veebruar

⁷⁸ **Kaplinski, Jaan** (2003) „Ühendriigid, Eesti ja Iraak“,

⁷⁹ **Kaplinski, Jaan** (2003) „Ühendriigid, Iraak ja Eesti“. **Masso, Iivi** (2003). **Monticelli, Daniele** (2003) „Eurooplased sõja vastu“. **Suurkask, Heiki** (2003) „Maailm põlvili“

⁸⁰ **Kaplinski, Jaan** (2003) „Maailm-USA impeerium“ <http://jaan.kaplinski.com/new/iraagist.html> [külastatud 12.04.2013]

tasakaalustaja ning vaoshoidjaks globaalsel tasandil. Euroopa tugevusena toodi välja normatiivset jõudu, lisaks oli Euroopa ajaloost suutnud õiged järeldused teha ning seisis seetõttu vastu õigustamata sõjale.⁸¹ Danielle Montielli: „Loodan, et Euroopa, tugevdades oma poliitilisi esindusorganeid, suudab lähikuudel- aastatel pakkuda teistsuguseid visioone maailma probleemide lahendamiseks, kui on need, mis valitsevad praegu ja tõenäoliselt ka tulevikus USA juhtkonna.“⁸²

Mõlemad sisuliinid toonitasid Iraagi konflikti kasulikkust Venemaale. „Transatlantilise väikeriigi“ sisuliin nägi Venemaa tähtsuse tõusu läbi koostöötelje Prantsusmaaga ning Saksamaaga. „Sõjasulane Eesti“ sisuliin ei pööranud Venemaa, Prantsusmaa ja Saksamaa lähenemisele tähelepanu. Säärase potentsiaalse telje esilekerkimist rahvusvahelistesse suhetesse ei mainitud üheski „sõjasulane Eesti“ narratiivi kuuluvas artiklis. „Sõjasulane Eesti“ sisuliin pidas Venemaa huvidega kooskõlaks olevaks Ühendriikide loodud pretsedenti jõuga konflikt lahendada, kardeti, et Venemaa võib imiteerida Ühendriikide retoorikat ja käitumist, et unilateraalset jõudu kasutada naaberriikide vastu. Rein Raud „Rohkem mõistmist leiab USA poliitika Venemaal, kellele terrorismivastase sõja diskursus pakub tänuväärse võimaluse Taga-Kaukaasias oma mõjusfääri laiendama kippuda. Loodetavasti ei jõua Bush ja Putin siiski preventiivsete hoopide järjekorda määravate salaprotokollide sõlmimiseni.“⁸³

2.4 Miks on konflikt tekkinud

2.4.1 „Transatlantiline väikeriik“

„Transatlantilise väikeriigi“ sisuliinis peeti konflikti tekkimisel peamiseks süüdlaseks Iraaki, kes ei soovinud alluda ÜRO resolutsioonide ning oli kujunenud ohuks rahule ja stabiilsusele. Iraagist lähtuv oht paigutati globaalsesse kontkosti, lisaks massihävitusrelvadele omamisele oli Iraak eiranud ÜRO resolutsioone, seega Iraak ohustas ÜRO usaldusväarsust ning tõsiseltvõetavaust. ÜRO suutmatust leida ühtne suund Iraagi probleemi lahendamiseks peeti üheks põhjuseks, miks oli konflikt

⁸¹ **Kaplinski, Jaan** (2003) „Miks ma sõda ei toeta“ <http://jaan.kaplinski.com/new/iraagist.html> [külastatud 12.08.2012]. **Kaplinski, Jaan** (2003) „Euroopa Ameerika vaoshoidja“. **Monticelli Daniele** (2003). **Raud, Rein** (2002) „Ameerika vajab abi“. **Reiljan, Janno** (2003) „Uus maailmakord tulekul?“. **Suurkask, Heiki** (2003) „Sõda diplomaatia vastu“

⁸² **Monticelli, Daniele** (2003).

⁸³ **Raud, Rein** (2003) „Ameerika vajab abi“

eskaleerunud.⁸⁴ Kristiina Ojulang: „Iraak on 11 aastat külmalt rahvusvahelisele üldsusele näkku irvitanud. Alustada Iraagi sõda – ei ole otsustatud ÜRO-s ja ma usun, et ka mitte Ameerika Ühendriikides. Rahuliku arengu võti on Iraagi käes.“⁸⁵

Oluline tähendus konflikti tekkimisel omistati 11. septembri sündmustele. Terroriaktid andsid Ühendriikidele moraalse õiguse ennetavaks ründeks, et kaitsta säärase sündmuste kordumise eest. USA rolli konfliktis kujutati maailmas kordaloova missiooniga riiki, kes käitub enesekaitset lähtuvalt ning tema vastu suunatud rünnakud olid tinginud olukorra, kus USA peab maailmas korda ja stabiilsust looma.⁸⁶ Eerik Niiles Kross: „Vaadakem olukorda USA seisukohalt. Tema suurima linna kaks kõige olulisemat hoonet ja osa kaitseministeeriumist on mitutuhat ohvrit kaasa toonud ründega purustatud. [...] USA leiab, et ainus võimalus ennast kaitsta on kõrvaldada sõjalise rünnakuga Iraagi liider.“⁸⁷

2.4.2 „Sõjasulane Eesti“

„Sõjasulane Eesti“ sisuliinis domineerisid Iraagi konflikti tekkimise seletamisel kaks põhjendust. Esiteks. Ühendriikide soov hoida ning süvendada unipolaarset maailmasüsteemi. Ründeobjektiks polnud pelgalt Iraak, vaid kaudselt ka ÜRO ja rahvusvaheline süsteem. Iraak osutus sobilikuks riigiks, keda rünnata, et USA saaks maailmale oma tugevust demonstreerida. Heiki Suurkask: „Sõda selleks, et muu maailm põlvili suruda, on vähemalt sama ohtlik, kui Hitleri omaaegne soov maailmavallutust alustada. Sõda tõestamata ohu tõrjumiseks, eesmärgiga vahetada välja ühe riigi juht, kes lihtsalt ühe teise riigi liidriks ei meeldi, ei ole 21. sajandi poliitika.“⁸⁸

Teiseks domineerivaks põhjenduseks narratiivis olid Washingtoni majanduslikud huvid, mis ajendasid alustama naftarikka Iraagi allutamist USA tahte.⁸⁹ Jaan Kaplinski: „President Bush ja tema lähikondlased (Rumsfeld, Rice, Wolfowitz) said võimaluse kasutada ära selle, et ühes strateegiliselt olulises riigis on võimul end

⁸⁴ Leppik, Lauri (2003) „Olen jahmunud“, Postimees, 10. veebruar. Liik, Kadri (2003) „Mida Iraagi dokumendid päriselt räägivad“. Liik, Kadri (2003) „Jüri Luik Sõja põhjus on julgeolek, mitte nafta“.

⁸⁵ Sildam, Tarmo (2003) „Ojulang: Vilniuse sõnum on surveks ÜRO-le“, Postimees, 13. veebruar.

⁸⁶ Kross, Eerik-Niiles (2003). Laaneots, Ants (2003). Liik, Kadri (2003) „Jüri Luik: sõja põhjus on julgeolek mitte nafta“. Soosaar, Enn (2002) „Lohetapja Georgios“.

⁸⁷ Kross, Eerik-Niiles (2003)

⁸⁸ Suurkask, Heiki (2003) „Maailm põlvili“

⁸⁹ Kaplinski, Jaan (2003) „Ühendriigid, Eesti ja Iraak“. Raukas, Mart (2003) „Sõjasulased“, Eesti Päevaleht, 11. veebruar.

kompromiteerinud türann Saddam Hussein, kellel pole liitlasi, ning käivitada oma väidetavalt ammu valminud plaani Lähis-Ida poliitilise kaardi ümberjoonistamiseks.“⁹⁰

2.5 Eesti strateegiline kalkulatsioon: mis meil sellest.

2.5.1 „Transatlantiline väikeriik“

„Transatlantilise väikeriigi“ narratiivi Eesti välispoliitiliste huvide kalkulatsioonis ei omanud tähtsat rolli idealistlikud argumendid, nagu näiteks Läänemaailmale omaste väärtuste levik või Iraagi elanikkonna vabastamisele diktaatori kütkest, vaid fookusesse võeti Eesti julgeolekusituatsioonist tulenevad pragmaatilised huvid. Ühendriikide toetamist pidas „transatlantilise väikeriigi“ sisuliin eelkõige *quid pro quo* tehinguks, andes poliitilise toetuse Ühendriikidele, saab Eesti vastu tugevama liitlassuhte ning suuremad julgeolekugarantiid. Siim Kallas: „Muidugi, Putin pole Stalin. Aga oletame, et Venemaa tuleb võimule Stalin juunior. Kas pole jabur ettekujutus, et kui me oleme kapi taga ja viibutame Ameerika suunas laitvalt näppu, tagab see meie kaitse Stalin juuniori eest paremini, kui me oleme selge ja avalik USA sõber ja liitlane.“⁹¹

„Transatlantilise väikeriigi“ sisuliin kujutas Ühendriikide juhtimisel all toimivat unipolaarset maailma Eestile sobiliku paratamatusena. Samuti paratamatusena õigustatakse Eesti toetust Ühendriikide Iraagi poliitikale. Iraagi sõja taustal murenenud lääneriikide suhteid kirjeldas „transatlantilise väikeriigi“ sisuliin kui nullsumma mängu, kus Eesti ees seisab kaks valikut: USA või „vana Euroopa“. ⁹² Mart Helme: „Eesti tragöödia seisneb selles, et me ei saa USA-le ka tema praegusi manipulatsioone läbi nähes selga pöörata, sest sel juhul võib Ameerika raskel hetkel ka meile selja pöörata.“⁹³

„Transatlantilise väikeriigi“ sisuliin rõhutas, et Eesti välispoliitika küll ei soovi sõda, kuid Ühendriikide toetamine oli ainuvõimalik tee, sest Eestil puudus võimalus oponeerida tähtsaimale liitlasele ning NATO-s suurimat kaalu omavale riigile. „Vana Euroopat“ hinnati Eesti seisukohalt sõjaliselt nõrgana ja julgeolekupoliitiliselt ebaolulisena, kes ei suuda ega ka soovi Eestit potentsiaalse ohu korral abistada. Lisaks

⁹⁰ **Kaplinski, Jaan** (2003) „Sõja või hegemoonia vastu“

⁹¹ **Delfi.ee** (2003) „Kallas: Eesti peab olema USA poolel“.

⁹² **Helme, Mart** (2003) „Sõda, moraal ja Eesti“. **Ilves, Toomas Hendrik** (2003) „Sõda on poliitika jätkamine teiste vahenditega II“. **Kross, Eerik Niiles** (2003). **Mikser, Sven** (2003) „Eesti valikud Iraagi taustal“, Diplomaatia, detsember 2003.

⁹³ **Helme, Mart** (2003) „Sõda, moraal ja Eesti“, Eesti Päevaleht, 12. märts

märgiti „vana Euroopa“ lähenemist Venemaale ning säärase koostöötelje tekkimine riske Eesti julgeolekule. Ainsaks turvalisust tagavaks väljapääsuks muutuvaks rahvusvahelises süsteemis peeti Eesti tugevat bilateraalselt sidet Ühendriikidega.⁹⁴ Siim Kallas „Ma ei mõista, miks Eesti, Teisest maailmasõjast räsitud maa, peaks minema koos Saksamaa ja Žirinovskiga Ameerika Ühendriikide vastu. (...) Oletame, et tänu Saksamaa ja Venemaa ponnistustele õnnestub Saddam võimule jätta. Kellega me siis koos röömustame?“⁹⁵

„Transatlantilise väikeriigi“ sisuliin õigustas USA toetamist lisaks pragmaatilistele julgeolekust lähtuvatele argumentidele ka Eesti ajaloost tuleneva tänuvõla tasumisena. Ühendriigid ei tunnustanud Eesti annekteerimist kogu Nõukogude okupatsiooni perioodi vältel, USA toetus Eesti taasiseseisvumisel, Vene vägede väljaviimisel, liitumisel euroatlandi kogukonnaga ning Eesti iseseisvus saavutamisel oli suur tähtsus Wilsoni enesemääramisõigusel.⁹⁶ Siim Kallas: „Võime väga kindalt väita, et taasiseseisvusaja jooksul on USA vähemalt kahel korral etendanud väga olulist rolli Eesti jaoks – üks oli taasiseseisvumine ise ja teine Vene vägede väljaviimine.“⁹⁷

2.5.2 „Sõjasulane Eesti“

Kumbki sisuliin ei eitanud Ühendriikide erakordset positsiooni maailmas, kuid „sõjasulane Eesti“ sisuliin kujutas jõupoliitika kasutamist ning rahvusvahelise kogukonna eiramist ohtlikuna ning Eesti eksistentsiaalsetele huvidele vastukäivana. Ühendriikidele toetumist kirjeldas „sõjasulane Eesti“ sisuliin kui Eesti välispoliitika ebaküpsust ning iseseisva otsustamise võimekuse puudumist.

„Sõjasulane Eesti“ sisuliin kätkes endas nelja argumenti, miks Eesti jaoks on Iraagi konflikt ning Ühendriikide toetamine ohtlikud. Esiteks. Ühendriikide Iraagi ründamine oli *realpolitik*’ist lähtuv jõupoliitika, see murendab rahvusvahelist õigust ning kehtestab „tugevama õiguse“ rahvusvahelistes suhetes. Eesti-suguste väikeriikide julgeolekugarantiiks on eelkõige tugev rahvusvahelisel õigusel põhinev

⁹⁴ Helme, Mart (2003) „Eesti lähtus mõistusest“. Kross, Eerik-Niiles (2003). Lorents, Peeter (2003) „Kas Eesti peaks asuma Iraagi konfliktis Prantsusmaa või Saksamaa poolele“ Postimees, 13. veebruar. Luik, Jüri (2003) „Väikeriik suurte muutuste keerises“. Soosaar, Enn (2002) „Lohetapja Georgios“.

⁹⁵ Kallas, Siim (2003)

⁹⁶ Delfi.ee (2003) „Kallas näeb Eestil moraalselt kohustust toetada USA-d“. Ilves, Toomas Hendrik (2003) „Sõda on poliitika jätkamine teiste vahenditega I“. Luik, Jüri (2003) „Väikeriik suurte muudatuste tormis“.

⁹⁷ Delfi.ee (2003) „Kallas näeb Eestil moraalselt kohustust toetada USA-d

maailmasüsteem ning mitte bilateraalne suhe mõne suurriigiga. Eesti välispoliitika peaks toetuma idealistlikele väärtustele rahvusvahelises süsteemis.⁹⁸ Jarmo Virnavirta: „Rõhutan Paasikivi mõtet: väikesed riigid peaksid meeles pidama, et suurriikidel ei ole moraali, on huvid.“⁹⁹

Teiseks. Eesti allus taaskord ühe suurriigi survele. Asudes nõudma ÜRO Julgeolekunõukogult Iraagi desarmeerimist ning allkirjastades Vilniuse deklaratsiooni kasutati Eestit ja teisi Ida- ja Kesk-Euroopa riike Ühendriikide poolt ära.¹⁰⁰ Rein Raud. „Miks ei või meil ometi kord ajaloos olla omad põhimõtteid, oma poliitilist joont, mis toetab ideid ja programme, mitte jõujooni ja võimukeskusi.“¹⁰¹ Sisuliin kritiseeris, et Eesti välispoliitika kujundajate Ühendriikide toetamine ilma laiapõhjaliste selgitusteta ei arvestanud rahva tahtega ning viitas välispoliitika ebaküpsusele, elitaarsusele ja piiratud võimekusele. Andrus Kivirähk: „Colin Powell on juba oma plaanile toetajaid leidnud, nende seas siis ka Eesti. Mingis mõttes on meie valitsuse otsus mõistetav, olemegi ju koos teiste Ida-Euroopa riikidega otsekui innukas pubekate kari, kelle kohuseks on oma kamba liidritele igal juhul järele kiita.“¹⁰²

Kolmandaks. Asudes Ühendriikide poolele ning vastandudes „vanale Euroopale“ seadis Eesti ohtu oma suhted Euroopa Liidu riikidega. Eesti ja teised Kesk- ja Ida-Euroopa riigid õhnestasid ühist tulevikku Euroopa Liidus, eelistades lühiajalist pragmaatilist kasu pikaajalisemale stabiilsusele rahvusvahelises süsteemis ning koostööd Euroopa Liidu raames.¹⁰³ Ahto Lobjakas: „Eriti vähe on USA-l loomulikke huve Läänemere ida-osas. Venemaa ja Euroopa Liit ei kao aga siit kusagile.“¹⁰⁴

Neljandaks. Sisuliin väitis, et Bushi administratsiooni agressiivne välispoliitika väärisküll taunimist, kuid demokraatlikule riigile kohaselt võib USA välispoliitika muutuda pärast valimisi ning Eestil on oht sattuda USA praegust Iraagi poliitikat toetades „valele poolele ajaloos“. ¹⁰⁵ Rein Raud „Mis siis sel (mis sest, et

⁹⁸ **Jaanson, Kaido** (2003) „Aeg kohendada paradigmasid“. **Raud, Rein** (2003) „Ameerika vajab abi“. **Runnel, Hando** (2003) „Muudab maailma“. **Suurkask, Heiki** (2003) „Maailm põlvili“. **Virnavirta, Jarmo** (2003)

⁹⁹ **Virnavirta, Jarmo** (2003)

¹⁰⁰ **Kaplinski, Jaan** (2003) „Ühendriigid, Iraak ja Eesti“. **Raukas, Mart** (2003). **Tasmuth, Randar** (2003)

¹⁰¹ **Raud, Rein** (2002): „Mitte meie nimel“ Eesti Päevaleht.

¹⁰² **Kivirähk, Andrus** (2003) „Vanameeste sõda“, Eesti Päevaleht, 8. veebruar.

¹⁰³ **Kaplinski, Jaan** (2003) „Ühendriigid, Iraak ja Eesti“. **Lobjakas, Ahto** (2003) „USA ja EL ei ole nullsumma mäng“, Eesti Päevaleht, 18. märts. **Masso, Iivi** (2003). **Raukas, Mart** (2003). **Virnavirta, Jarmo** (2003).

¹⁰⁴ **Lobjakas, Ahto** (2003)

¹⁰⁵ **Kaplinski, Jaan** (2003) „Miks ma ei toeta Bushi“. **Raud, Rein** (2003) „Teateid olematust punkrist“, Eesti Päevaleht, 17. juuli.

vähetoenäoliselt) juhul, kui näiteks Bush leitaks sõja korraldamisel USA õiguse vastu rikkunud olevat ja ta peaks jagama oma parteikaaslase Nixoniga saatust, järgnevat administratsiooni vabandaks Saksamaa ees ja hakkaks sõda toetanud väikeriikidesse suhtuma umbusaldusega.“¹⁰⁶

2.6 Sisuliinide kokkuvõte

„Transatlantilise väikeriigi“ sisuliini konstruktsioon maailmast ning argumentatsioon Iraagi ründamise õigustuseks paigutatud rahvusvaheliste suhete teoorias realistikusse koolkonda. Realism näeb maailma pessimistlikuna, kujutades seda hobbesilikkult ohtliku paigana, kus suurimat tähtsust omavad rahvusriigid, kes proovivad ellu viia oma rahvuslike huve, mis seisnevad võimu ja julgeoleku maksimeerimisel.¹⁰⁷

„Transatlantilise väikeriigi“ sisuliini argumentatsioon Ühendriikide rollist maailmas, Euroopa ning Ühendriikide erinevast lähenemisest Iraagi probleemi lahendamisele sarnaneb Robert Kagani teose „Paradiis ja jõud“ peamistele väidetele. Kagan tõdes, et jõupoliitika ei ole rahvusvahelistes suhetes kuhugi kadunud. Tunnistades traditsioonilise jõu olulisust näevad ameeriklased maailma läbi hobbesliku prisma. Eurooplased proovivad püüelda maailmas igavese rahu suunal, kuid eurooplaste kantiaanlik unistus on otseses sõltuvuses Ühendriikidest, kelle jõud ja tugevus on kaitsmas eurooplaste kantiaanliku „paradiisi“. Eurooplased väärtustavad seaduste üliluslikkust ning multilateraalsust rahvusvahelistes suhetes seetõttu, et nad on sõjaliselt nõrgad.¹⁰⁸

„Transatlantilise väikeriigi“ sisuliin ei keskendunud niivõrd küsimusele, kuidas oli Iraagi vastu unilateraalse jõukasutamise tulemusena rahvusvaheline süsteem muutmas, vaid kujutas maailma kaganlikult, kus rahvusvahelised institutsioonid ja koostöö pole suutnud jõupoliitika tähtsust maailmast kaotada. „Transatlantilise väikeriigi“ sisuliinist järeldus, et rahvusvahelistes suhetes on Nõukogude Liidu lagunemisele järgnenud idealistliku ajastu lõpp kätte jõudnud, maailm on üha enam muutumas 1930. aastate lõpu rahvusvahelisele olukorrale sarnaseks. Paralleelse 1930. aastatega kasutati nii Iraagist lähtuva ohu kirjeldamisel kui ka Eesti välispoliitiliste positsioonide õigustamiseks.

¹⁰⁶ **Raud Rein** (2003) „Teateid olematust punkrist“

¹⁰⁷ **Sheehan, Michael** (1996) „The Balance of Power: History and Theory“ Routledge, London lk 53

¹⁰⁸ **Kagan, Robert** (2003) „Of Paradise and Power: America and Europe in the New World Order“

„Sõjasulane Eesti“ sisuliin oli rahvusvaheliste suhete teoorias lähedal liberaalsele käsitlesele maailmast, mis peab eelistatuks seisundiks maailmapoliitikas riikide võrdsust rahvusvahelisel areenil, koostööd rahvusvahelistes organisatsioonides ning mõistab hukka jõupoliitika printsiibi, unilateraalse tegutsemise ning rahvusvahelise kogukonna eiramise. „Sõjasulane Eesti“ sisuliin oli ülesehitatud riskide kirjeldamisele, mis tulenesid Ühendriikide unilateraalset tegevusest ning Eesti toetusest säärasele poliitikale.

„Sõjasulane Eesti“ sisuliini konstrueeritud vastandus Euroopa ja USA erinevustest sarnanes Robert Cooperi määratlusega Euroopast kui postmodernsest ja Ameerikast kui modernsest jõust. Narratiivi ühtis Cooperiga eriti Euroopa jõule ja rollile tähenduse andmisel rahvusvahelistes suhetes. Cooper iseloomustab Euroopat mitte teisejärgulise jõuna, vaid teistsuguse jõuna võrreldes USA-ga. Cooper kirjeldas Euroopat postmodernses süsteemis toimivana, kus olles õpitud sõdaderohkest minevikust, on loobunud jõupoliitika printsiipidest, panustatud riigiülesele koostööle ning multilateraalsusele otsustamisprotsessis. USA peab kinni moodsale maailmale omadest põhimõtetest, milleks on näiteks jõudude tasakaal ning „kel jõud, sellel õigus“ printsiip.¹⁰⁹ Postmodernsed printsiibid võiksid ja peaksid olema kehtivad ka rahvusvahelises süsteemis, kuigi Cooper ei sea kahtluse alla militaarse jõu vajalikkust tõdeb ta, et maailma peaks valitsema õigus mitte jõud.¹¹⁰

2.6.1 Kokkuvõttev tabel

	„Transatlantiline väikeriik“	„Sõjasulane Eesti“
Mis on toimumas?	Ühendriikide ennetav kaitse. Maailma ühe julmima diktaatori kukutamine.	Tugevama õiguse kehtestamine. Õigustamata unilateraalne agressioon, mis õõnestab rahvusvahelist õigust.
Kus? Kas aset on leidmas globaalne või regionaalne konflikt	Iraak on pigem regionaalne oht. Globaalselt tõsiseltvõetavuse kaitse.	Sõjategevus küll Iraagis, kuid globaalne mõju on Ühendriikide üripolaarsuse tugevnemine.

¹⁰⁹ **Cooper, Robert** (2003) „Breaking of the nations. Order and chaos in the twenty-first century“, Atlantic Monthly Press, lk 50-52

¹¹⁰ Ibid., Lk 147-149

Miks?	ÜRO resolutsioonide eiramine.	Ühendriikide majandushuvid ning soov kaitsta unipolaarset maailma.
Konflikti põhjused	Massihävitusrelvade leviku piiramine.	
Konflikti osapooled	Ühendriigid- enesekaitsest lähtuv üliriik Iraak- oht maailma julgeolekule, „uue Hitleri“ esilekerkimine ÜRO- ajale jalgujäänud organisatsioon Vana Euroopa- sõjaliselt nõrk ning manduv	Ühendriigid- agressiivne ülivõim, kes on ohustamas stabiilsus maailmas Iraak- Hussein on üks türann paljudest ÜRO- nõrk organisatsioon, kuid tema reeglid on täitmiseks kõigile Vana Euroopa- USA potentsiaalne tasakaalustaja
Eesti strateegilised kaalutlused?	Tugev liitlassuhe USA-ga on eluliselt vajalik. USA on ainukeseks riigiks, kes suudab Eestit ohu korral kaitsta.	Ühendriikide tingimusteta toetamine kahjustab Eesti välis- ja julgeolekupoliitikat. Eesti peaks kaitsma rahvusvahelisel õigusel baseeruvat maailmakorda.

3. Järeldused

„Transatlantilise väikeriigi“ sisuliin oli suuresti õigustus Eesti ametlikule välispoliitikale ning „sõjasulane Eesti“ sisuliin intelligentsi kriitika Eesti välispoliitikale. Geopoliitilisi sisuliine tuleb vaadelda ühel ajahetkel, kohas ja situatsioonis tekkinutena. Sisuliinid on subjektiivsed kirjeldused maailmas toimuvast, mis lähtuvad eesmärgist kujutada keerulist välispoliitilist sündmust omakasupüüdlikult ja lihtsustatult. „Transatlantilise väikeriigi“ ning „sõjasulane Eesti“ sisuliini teket mõjutas Eesti peatne liitumine NATO ja EL-iga. Mõlemad sisuliinid olid tekkinud osana globaalsest debatist sõja pooldajate ja vastate vahel. „Transatlantilise väikeriigi“ sisuliin oli tugevasti mõjutatud Bushi administratsiooni retoorikast, mis rõhutas pärast 11. septembri rünnakuid „kes ei ole meie poolt, on meie vastu“ argumenti. „Transatlantilise väikeriigi“ narratiiv kujutas sõja toetamist võimalusena, mis aitab kindlustada Eesti julgeolekut, põlistades liitlussuhet USA-ga. „Sõjasulane Eesti“ narratiiv rõhutas Iraagi sõjast ning USA toetamisest tulenevaid ohtusid, mis võivad osutada takistusteks Eesti „tagasipöördumisel läände“, edukat integreerumist EL-i ning NATO struktuuridesse. Maria Mälksoo on nimetanud Ida- ja Kesk-Euroopa riikide Ühendriikide poole astumist ning „vana Euroopa“ seisukohtadele vastandumist nende riikide oma koha otsimisena ning püüdega end kehtestada ühinevas Euroopas.¹¹¹

Jiri Sevidy ja Marcin Zaborowski põhjendasid Ida- ja Kesk-Euroopa riikide Ühendriikide toetamist Iraagi sõjas ajaloost tuleneva skeptilisuse tõttu Euroopa suurriikidesse, kelle *realpolitiki* põhimõtetest lähtunud omavahelised sobingud 1930. aastatel otsustasid Ida- ja Kesk-Euroopa riikide saatused ilma nende nõusolekuta. Iraagi sõjale eelnenud Ida- ja Kesk-Euroopa riikide Ühendriikide toetamine oli soov leida tasakaalustaja Prantsusmaa ja Saksamaa teljele Euroopas ning Venemaa ambitsioonidele Ida- ja Kesk-Euroopas.¹¹² Venemaa lähenemist Prantsusmaale ja Saksamaale Iraagi küsimuses andis Kesk- ja Ida-Euroopa riikidele lisatõuke Ühendriikide toetamiseks.¹¹³

¹¹¹ **Mälksoo, Maria** (2006) „Europe’s new vanguard or the old security modernists in a fancy dress? The Baltic states against the images of Eastern Europe in the EU“ *Estonian Foreign Policy Yearbook 2008*, lk 51-52.

¹¹² **Sedivy, Jiri; Zaborowski, Marcin** (2004) „Old Europe, New Europe and Transatlantic Relations“, *European Security*, Vol. 13, No. 3. lk 204-217.

¹¹³ **Grigorescu, Alexandru** (2008) „East and Central European Countries and the Iraq War: The choice between “soft balancing” and “soft bandwagoning”“, *Communist and Post-Communist Studies*, Vol. 41, No. 3, lk 288-290

Eesti välispoliitilise identiteedi oluliseks osaks on olnud Ühendriike kujutamine peamise jõuna, kes on suuteline kaitsma Eesti julgeolekut. Ühendriikide toetamist on Eesti välispoliitikas traditsiooniliselt peetud kasulikumaks ning ratsionaalsemaks poliitikaks oma rahvuslike huvide teostamisel, kui diplomaatilise ja kaalutleva Euroopa lähenemist.¹¹⁴ USA omab Eesti geopoliitilises kultuuris eristaatust, kui julgeoleku peamine garant ning potentsiaalne Venemaa ohjeldaja. Vahur Made on väitnud, et Ühendriikide-meelsuse alguseks Eesti välispoliitilises diskursuses oli Külma sõja periood, mil okupeeritud Eesti diplomaatilised missioonid jätkasid Londonis ja Washingtonis tööd, taasiseseisvumisejärgne välispoliitiline diskursus toetus Washingtoni ning Londoni saatkondade seisukohtadele.¹¹⁵ „Transatlantilise väikeriigi“ sisuliin, kujutades Ühendriike heatahtliku hegemoonina, kes on suuteline olema vastukaal nii Venemaale kui ka „vanale Euroopale“, on kooskõlas Eesti geopoliitilise kultuuri traditsiooniga.

„Transatlantilise väikeriigi“ sisuliini tekke üheks allikaks oli lisaks Eesti välispoliitika traditsioonilisele Ühendriikide-meelsusele ka 1990. aastatel Eestis kujunenud NATO diskursus. Merje Kuus on väitnud, et Eesti NATO-ga liitumise diskursusel oli sügavam tähendus kui pelgalt ühe kollektiivkaitse organisatsiooniga liitumine. See diskursus kujutas NATO-ga liitumist enam Eesti rahvuslike huvidega kooskõlas olevana kui EL-iga liitumist ning NATO-ga liitumist lahendusena Eesti eksistentsiaalsetele hirmudele. Eesti julgeolekupoliitika oli 1990. aastatel suunatud traditsiooniliste ohtude kõrvaldamisele.¹¹⁶ Kuigi „transatlantilise väikeriigi“ sisuliin ei pööra Iraagi konflikti mõtestamisel Eesti NATO-ga liitumisele suurt tähelepanu, oli sisuliini üheks peamiseks argumendiks Eesti välispoliitika vajadus omada USA-ga häid suhteid, sest tegemist on NATO-s keskel kohal oleva riigiga. „Transatlantilise väikeriigi“ sisuliinis väljendus lisaks Ühendriikide eelistamisele julgeolekupoliitiliselt „vanale“ Euroopale ka Eesti modernne nägemus julgeolekust, mis vastandus Cooperi kirjeldatud vana Euroopa postmodernsele julgeolekukäsitlusele.

„Sõjasulane Eesti“ geopoliitiline sisuliin kujunes kriitilise reaktsioonina ametlikule Eesti välispoliitikale. „Sõjasulane Eesti“ kritiseeris Eesti välispoliitika

¹¹⁴ Kasekamp, Andres. Riim, Toomas. Veebel, Viljar. (2003) „Eesti koht ja valikud Euroopa ühises julgeoleku- ja kaitsepoliitikas“, Eesti Välispoliitika Instituut, <http://www.evi.ee/lib/projekt.pdf>, lk 16

¹¹⁵ Made, Vahur (2007) „Foreign policy statements of Estonian diplomatic missions during the Cold War: establishing the Estonian pro-US discourse“ *Estonian School of Diplomacy*, http://www.edk.edu.ee/client/default.asp?wa_id=424&wa_site_id=1 [külastatud 13.08.2012]

¹¹⁶ Kuus, Merje (2003) „Security in Flux: International Integration and the Transformations of Threat in Estonia“ *Demokratizatsiya*, Vol. 11 No.4. lk 578-580

elitaarset iseloomu, kus otsustamine toimus kitsas ringis, välispoliitika tegijate esitatud mustvalget kujutust Iraagi konfliktist ning ka liiga kiiret ja ilma laiapõhjaliste selgituseta USA positsioonide toetamisele asumist. „Sõjasulane Eesti“ sisuliin oli ühekordse ja tugeva ühiskondliku reaktsiooni tulemus, mis kritiseeris Eesti välispoliitika tegijate narratiivi Iraagist konfliktist ega tulenenud Eesti välispoliitika geopoliitilisest kultuurist ning ei kujunenud jätkusuutlikuks geopoliitiliseks traditsiooniks.

Akadeemiline kirjandus kujutab peamiselt Ida-ja Kesk-Euroopa riikide positsioone Iraagi sõjast üheselt Ühendriike toetavana.¹¹⁷ „Sõjasulane Eestis“ sisuliin tõestas, et ühiskondlik debatt Iraagi sõja eel oli Eesti meediaruumis polariseerunud ning mitte üheselt Ühendriike ning Eesti ametlikku välispoliitikat toetav. Eksisteeris ka Iraagi konflikti mõtestamisel alternatiivne „vana euroopalik“ liberaalne geopoliitiline sisuliin, mis oponeeris ametlikule välispoliitikale.

Taasiseseisvumist alates oli Eesti välis- ja julgeolekupoliitika fokuseeritud „kõvale julgeolekule“ ehk traditsioonilise julgeoleku tagamisele. Julgeoleku suurenemist kasutasid poliitikud ühe peamise argumendina NATO ja EL-iga liitumisel.¹¹⁸ Eesti identiteeti on konstrueeritud kui pidevalt ohus olevana.¹¹⁹ Eesti geopoliitilise kultuuri üheks aluseks on Venemaa ohtlikus ning Eesti välispoliitika ülesanne on selle ohu minimaliseerimine.¹²⁰ Idast tuleneva ohu vähendamiseks otsivad lahendusi ka mõlemad analüüsivad narratiivid. „Transatlantilise väikeriigi“ sisuliin lõi Iraagi konfliktist lihtsustatud konstruktsiooni, rõhutades, et Ühendriigid on ainukeseks jõuks, kes suudab ja tahab Eesti julgeolekut tagada, seega Eesti pragmaatiline ning moraalne kohus on Ühendriike toetada. Sisuliin „sõjasulane Eesti“ esitas keerulisema konstruktsiooni ning ei otsinud vastust küsimusele „kes meile ohu korral appi tuleb“, vaid proovis vastata küsimusele „millises maailmasüsteemis on Eesti julgeolek kõige paremini tagatud“ ning leidis, et rahvusvahelisel õiguse kehtimine ning riikide võrdsuse printsiip on Eestile parim julgeolekugarantii.

¹¹⁷ Näiteks: **Fawn, Rick** (2006), „Alliance Behaviour, the Absentee Liberator and the Influence of Soft Power: Post-communist State Positions over the Iraq War in 2003“ *Cambridge Review of International Affairs*, Vol 19, No 3, lk 465-480. või **Roter, Petra; Šabič, Zlatko** (2004) „'New' and 'Old Europe' in the Context of the Iraq War and its Implications for European Security.“ *Perspectives on European Politics & Society*, Vol. 5 No 3, lk 517-542..

¹¹⁸ **Kuus, Merje** (2003) „The Reconfiguration of Security Debates in the Context of Regional Cooperation“ *Estonian Foreign Policy Yearbook 2003*, lk 15-16

¹¹⁹ **Kuus, Merje** (2002) „European Integrations in Identity Narratives in Estonia: A Quest for Security“, *Journal of Peace Research*, Vol. 39, No.1, lk 100-104.

¹²⁰ **Aalto, Pami** (2003), lk 14-16.

Summary

Iraq Conflict Analysis's in Estonian Media by the Theory of Critical Geopolitics

Before the start of second Iraq war in March of 2003 was in Estonia media comprehensive debate about how justified is the unilateral attack without UN Security Council allowance, should Estonia support US or “old Europe” and how the international relation system or dominating values are changing due this kind of attack. During this debate two opposite narratives emerged in Estonian media. One storyline was supporting USA actions, was critical with UN and agreed with Estonian official foreign policy stance towards Iraq conflict. Research is naming this narrative “transatlantic small state” storyline. Second narrative was against attacking unilaterally Iraq, critical towards Estonian official foreign policy and supporting EU and UN viewpoints on Iraq. Paper is naming this storyline as “war flunky Estonia”.

Paper is based on the theory of critical geopolitics. This theory is opposing classical geopolitics and trying to de-legitimize geopolitics by focusing on historical and political context where classical geopolitical thought is created. The purpose of this paper is to analyze these two narratives in the framework of Gearóid O'Tuathail created “grammar of geopolitics”. Geopolitical storylines are: “sense-making organizational devices trying the different element of a policy challenge together into a reasonably coherent and convincing narrative”.¹²¹ O'Tuathail model is deconstructing storylines by answering to five key questions: where, what, who, why, so what.

This research in analyzing fifty-eight articles, opinion articles and interviews, which were published in Estonian newspapers in the period from September 2002 to April 2003. Thirty-three texts were categorized as part of “transatlantic small state” storyline and twenty-five were included to “war flunky Estonia” storyline.

“Transatlantic small state” was mainly created and advocated by politicians and statecraft. “War flunky Estonia” narrative authors were mostly Estonian intellectuals. In “transatlantic small state” the dominant philosophy was realism, where international relations were seen as state-based and security as zero-sum game. Iraq conflict was constructed as justified act of self-defense by USA after horrifying 9/11 terror attacks. The focus of this storyline was set to Estonian security questions, EU or UN were

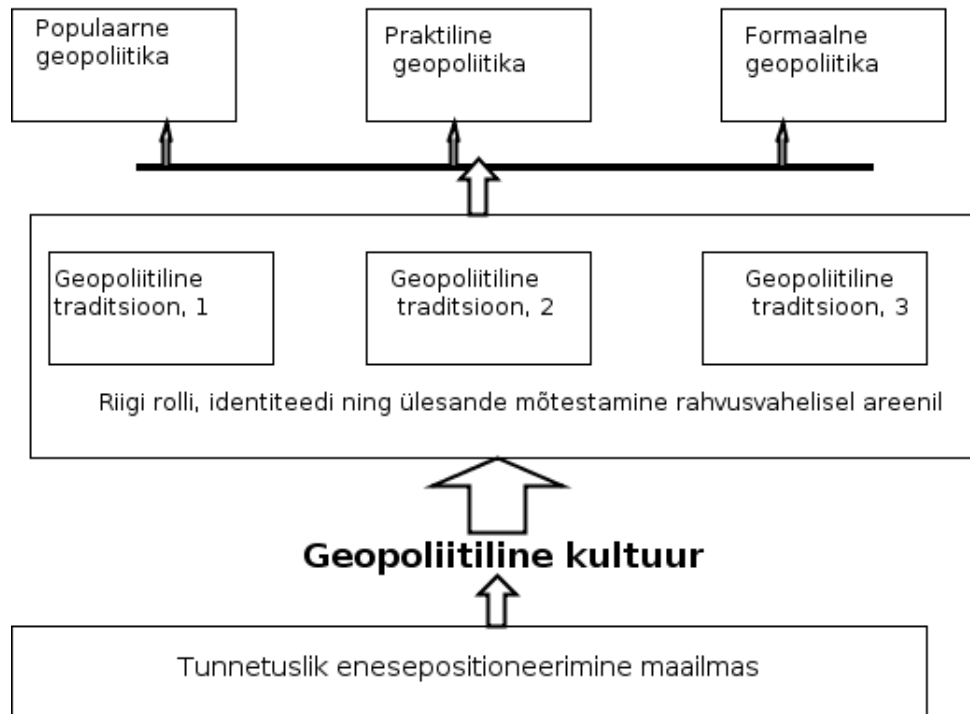
¹²¹ O'Tuathail (2002) lk 617.

described as security-wise unimportant to Estonia. For Estonia “transatlantic small state” narrative saw Iraq conflict as an opportunity to perpetuate alliance ties with USA. “Transatlantic small state” narrative grew out from Estonian geopolitical culture, where Estonian identity has been constructed as constantly being in threat, USA and NATO have been seen as a key source for Estonian security.

“War flunky Estonia” dominant philosophy was liberalism; this storyline put emphasized the role of UN and international justice in solving the Iraq crisis. “War flunky Estonia” criticized US for bringing back power politics into international relations. Iraq crisis was constructed not as an opportunity for Estonia, but as a dangerous precedent, where Estonia was supporting not the rule of law and idealistic values, but in long-term dangerous precedent of solving conflicts unilaterally and with military power.

LISA 1

Kriitiline teooria geopoliitikast

SISULIINIDE ALLIKAD

„Transatlantilise väikeriigi“ sisuliini allikad

Delfi.ee (2003) „Kallas: Eesti peab olema USA poolel“, 11. veebruar
<http://www.delfi.ee/news/paevauudised/eesti/kallas-eesti-peab-olema-usa-poolel.d?id=5116788> [külastatud 12.08.2012]

Helme, Mart (2002) „Puutumatus lepe ja Eesti huvid“, Eesti Päevaleht, 15. oktoober.

Helme, Mart (2003) „Sõda, moraal ja Eesti“, Eesti Päevaleht, 12. märts

Helme, Mart (2003) „Sõda mille juba USA kaotanud“, Eesti Päevaleht, 19. märts.

Helme, Mart (2003) „Eesti lähtus mõistusest“, Eesti Päevaleht, 21. aprill.

Ilves, Toomas-Hendrik (2003) „Ilves sõda on poliitika jätkamine teiste vahenditega I“, Eesti Päevaleht, 20 märts.

Ilves, Toomas-Hendrik (2003) „Sõda on poliitika jätkamine teiste vahenditega II“, Eesti Päevaleht, 21.märts

Kalamets, Kai (2003) „Ilves peab valitsuse Iraagi-poliitikat rahvast kaugeks“ Eesti Päevaleht, 8. veebruar.

Kross, Eerik-Niiles (2003) „Rünnak enesekaitseks“, Eesti Päevaleht, 8. oktoober

Kallas, Siim (2003) „Kelle poolt on Eesti“, Postimees, 11. veebruar

Laaneots, Ants (2003) „Kas Lähis-Idas tuleb sõda“ SL Õhtuleht, 21. jaanuar.

Leppik Lauri (2003) „Olen jahmunud“, Postimees, 10. veebruar.

Liik, Kadri (2003) „Mida Iraagi dokumendid päriselt räägivad“, Postimees, 20. veebruar.

Liik, Kadri (2003) „Halva diplomaatia kurb tulemus“ Postimees, 19. märts

Liik Kadri (2003) „Jüri Luik: sõja põhjus on julgeolek, mitte nafta“, Postimees, 20. märts

Liik, Kadri (2003) „Meri: ÜRO on maailma kitsaks jäänud“, Postimees, 4. aprill.

Lotman, Mihhail (2003) „Eurooplased sõja vastu?“, Postimees, 12. veebruar.

Luik, Jüri „Sõda tuleb“, SL Õhtuleht, 13. veebruar

Luik, Jüri (2003) „Väikeriik suurte muudatuste tormis“ Eesti Päevaleht, 1. märts

Luik, Jüri (2003) „Lääneriikide ühtsus mõraneb“, Postimees, 12. märts.

Luik, Jüri (2003) „Suurte võimaluste hetk“ Eesti Päevaleht, 23.aprill

Lorents, Peeter (2003) „Kas Eesti peaks asuma Iraagi konfliktis Prantsusmaa või Saksamaa poolele“ Postimees, 13. veebruar

Mikser, Sven (2003) „Eesti valikud Iraagi taustal“, Diplomaatia, detsember 2003

Ojuland, Kristiina (2002) „Iraak peab tingimusteta täitma ÜRO resolutsioone“, Eesti Päevaleht, 26. september.

Ojuland, Kristiina (2003) „Julgeolek või ebakindel rahu“ Eesti Päevaleht, 11. veebruar. **Ojuland, Kristiina** (2003) „Kas Eesti pooldab sõda“, Põhjarannik, 12. veebruar.

Piirsalu, Jaanus (2002) „Kallas näeb moraalset kohustust toetada USA-d“, Eesti Päevaleht, 17. oktoober.

Soosaar, Enn (2002) „Lohetapja Georgeous“, Postimees, 17. november.

Soosaar, Enn (2003) „Mõelge Iraagi sõjale vaid niipalju, kui täna kasulik“ Äripäev, 27. märts.

Soosaar, Enn (2003) „Lihtne lahendus ei ole lahendus“ Postimees, 3. märts

Soosaar, Enn (2003) „Toetan USA“ Postimees, 13. märts.

Vahtre, Lauri (2003) „Ajalugu õpetab ajaloost ei õpita“, Eesti Päevaleht, 12. veebruar.

Võsu, Peeter (2003) „Eesti vajab meelekindlust“, Õhtuleht, 18. veebruar.

„Sõjasulane Eesti“ sisuliini allikad

Jaanson, Kaido (2003) „Aeg kohandada paradigmasid“, Eesti Päevaleht, 25. aprill.

Kaplinski, Jaan (2003) „Vietnami vari“, SL Õhtuleht, 28. märts.

Kaplinski, Jaan (2003) „Miks ma ei toeta Bushi“, Sirp, 21. veebruar.

Kaplinski, Jaan (2003) „Sõja või hegemoonia vastu“ <http://jaan.kaplinski.com/new/iraagist.html> [külastatud 12.08.2012]

Kaplinski, Jaan (2003) „Euroopa ameerika vaoshoidja“, <http://jaan.kaplinski.com/new/iraagist.html> [külastatud 12.08.2012].

Kaplinski, Jaan (2003) „Ühendriigid, Iraak ja Eesti“, SL Õhtuleht, 15.veebuar

Kaplinski, Jaan „Miks ma sõda ei toeta“ <http://jaan.kaplinski.com/new/iraagist.html> [külastatud 12.08.2012].

Kivirähk, Andrus (2003) „Vanameeste sõda“, Eesti Päevaleht, 8. veebruar.

Laane, Marek (2003) „Pool kuningriiki hea põhjuse eest“, Postimees, 7. veebruar.

Lobjakas, Ahto (2003) „USA ja EL ei ole nullsumma mäng“, Eesti Päevaleht, 18. märts.

- Lõhmus, Alo** (2003) „Maailmavõmmi abipolitseinik vaeb uut rolli“, Postimees, 29.september.
- Masso, Iivi** (2003) „Majandussõda võõral pinnal“, Eesti Päevaleht, 14. aprill.
- Mälksoo, Lauri** (2003) „Iraak ja rahvusvahelise õiguse kriis“ Postimees, 15. märts.
- Runnel Hando** (2003) „Muudab maailma 2003“, Postimees, 21. märts.
- Raud, Rein** (2002) „Ameerika vajab abi“, Eesti Päevaleht, 25. september.
- Raud, Rein** (2002) „Põhimõtted eelkõige“, Eesti Päevaleht, 2. oktoober.
- Raud, Rein** (2002): „Mitte meie nimel“ Eesti Päevaleht, 24. oktoober.
- Raud, Rein** (2003) „Teateid olematust punkrist“, Eesti Päevaleht, 17. juuli.
- Raukas, Mart** (2003) „Sõjasulased“, Eesti Päevaleht, 11. veebruar.
- Reiljan, Janno** (2003) „Uus maailmakord tulekul?“, SL Õhtuleht, 3. aprill.
- Monticelli, Daniele** (2003) „Eurooplased sõja vastu“, Postimees, 4. veebruar.
- Suurkask, Heiki** (2003) „Sõda diplomaatia vastu“, Eesti Päevaleht, 13. veebruar.
- Suurkask, Heiki** (2003) „Maailm põlvili“, Eesti Päevaleht, 18. märts
- Tasmuth, Randar** (2003) „Eetika ja kultuur hegemoonia haardes“. Postimees, 24. aprill.
- Virmavirta, Jarmo** (2003) „Rünnak millest on raske aru saada“, Postimees, 10. märts